

A kiskorú veszélyeztetése büntetének dogmatikai elemzése, eljárásjogi sajátosságai és egyes aktuális kérdései

szerző: Dr. Petrovics Aletta

Tartalomjegyzék

1. Bevezető gondolatok	3
2. Jogtörténeti áttekintés.....	4
3. A kiskorú veszélyeztetése büntetének hatályos szabályai	8
3.1. A speciális alany által elkövethető alakzat elemzése	9
3.1.1. Védett jogi tárgy, passzív alany, elkövető.....	9
3.1.2. Elkövetési magatartás, eredmény, ok-okozati összefüggés, szándékosság.....	11
3.1.3. Egység, többség, halmazat	20
3.1.4. Egyes elkövetési magatartások vizsgálata.....	22
3.1.5. A házi fegyelmezési jog	28
3.2. Az általános alany által elkövethető alakzat	31
3.3. Szankciók, egyéb jogkövetkezmények	33
4. Egyes eljárási, bizonyítási kérdések	34
4.1. Eljáró bíróságok, eljárási résztvevők	34
4.2. Bizonyítási kérdések	36
5. Záró gondolatok	37
6. Felhasznált irodalom	40

1. Bevezető gondolatok

A gyermekeket megillető különleges jogok elismerése, és az azoknak érvényesítése érdekében az állami szerepvállalás szükségessége javarészt a XX. századi jogfejlődés eredménye, bár egyes jogágakban az eltérő szemléletmód igénye már korábban is megjelent. A gyermekek jogainak általános védelmét szolgáló legfontosabb nemzetközi jogi dokumentum a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (a továbbiakban: Gyermekek jogi Egyezmény), mely a valamennyi gyermeket megillető jogok katalogizálásán kívül az egyezményben részes államok kötelezettségeit is meghatározza. Hazánk jogrendszerének alapja, az Alaptörvény VI. cikkében deklarálja, hogy minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz, így a gyermek jogainak, érdekeinek védelme az állam alkotmányos kötelezettségeként jelentkezik. Az állam e kötelezettségét a gyermekek élethelyzeteit érintő valamennyi társadalmi viszony szabályozása során biztosítja, így a polgári jogi, munkajogi, oktatási, egészségügyi jogszabályokban, illetve az egyes eljárási törvényekben is megtalálhatók a gyermekkorúakra vonatkozó speciális rendelkezések; illetve e kötelezettség teljesítését szolgálják a kifejezetten gyermekvédelmi tárgyú jogszabályok is.

Mint valamennyi fontosabb társadalmi viszony esetében, a büntető anyagi jog a maga speciális szabályaival egészíti ki a többi jogág által biztosított védelmet. Ahogy a többi védett társadalmi viszonynál, itt is irányadó a büntetőjog ultima ratio jellege: a büntetőjogi beavatkozásra csak akkor kerül sor, ha a többi jogág által biztosított védelmi szint nem elégséges. A jelenleg hatályos, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) számos tényálláson keresztül biztosítja a gyermekek fokozott védelmét. Egyes tényállások esetében a védekezésre képtelen, vagy a tizennyolcadik életévét be nem töltött passzív alany sérelmére történő elkövetés súlyosító körülményként jelentkezik, míg más bűncselekmények speciális passzív alanyuk révén kizárólag gyermekek sérelmére követhetőek el.¹

A magyar jogrendszer történeti fejlődését dicséri, hogy a kiskorúak védelmét szolgáló legelső büntetőjogi tényállások már a XX. századi gyermekjogi mozgalmakat, illetve a Gyermekek jogi Egyezmény elfogadását megelőzően kialakultak, köztük a kiskorú veszélyeztetésének tényállása is.

¹ A Btk. szabályozása nem egységes: egyes tényállásoknál a védekezésre képtelen személy fogalma jelenik meg, máshol kifejezetten kiskorúakról vagy tizennyolcadik életévét be nem töltött passzív alanyról rendelkezik a törvény.

A gyermekek védelmét szolgáló büntetőjogi tényállások közül a kiskorú veszélyeztetésének büntette az, ami első ránézésre a legáltalánosabbnak tűnik, és amelynek normaszövegében az Alaptörvény VI. cikke konkrétan is visszaköszön. A törvényi tényállás részletesebb tanulmányozása során ugyanakkor látni fogjuk, hogy egyes tényállási elemek megítélése körében komoly szerep jut a bírói mérlegelésnek, ezért ezeknek az ügyeknek a megítélése semmiképp sem tekinthető egyszerűnek.

Dolgozatomban először a hatályos tényállás kialakulásához vezető jogfejlődést, annak egyes állomásait kívánom bemutatni, majd ezt követően térek rá a hatályos tényállás részletes, joggyakorlati példákat is tartalmazó dogmatikai elemzésére. E körben olyan kérdéseket is törekszem megvizsgálni, amelyek a közelmúlt, illetve napjaink történéseivel, így a koronavírus okozta világjárvánnyal, vagy épp az ukrain háborúval összefüggésben merülhetnek fel, így a joggyakorlatban ezekre vonatkozó példák még nem ismertek. Ezt követően kitérek a bűncselekmény büntető anyagi jogi, illetve családjogi jogkövetkezményeire, majd röviden megvizsgálom egyes, a tárgyhoz szorosan kapcsolódó eljárásjogi és bizonyítási kérdéseket.

2. Jogtörténeti áttekintés

Szemben más, a büntetőjog eszközeivel a történelem kezdete óta védendő értékkel (például államérdek, emberi élet, tulajdon), a gyermekek különleges büntetőjogi védelme csak a legújabb kori jogfejlődés eredménye: a magyar jogrendszerben csak a XIX. század második felében jelentek meg az első rendelkezések, amelyek a gyermekek érdekeit külön védték, kezdetben kihágási szinten.²

Az első vonatkozó rendelkezés a népiskolai közoktatás tárgykörét szabályozó 1868. évi XXXVIII. törvénycikkben jelent meg, mely az iskolától a tanköteles korú gyermeket visszatartó szülőt, gyámot vagy gazdát elsődlegesen „komoly figyelmeztetéssel”, majd ennek eredménytelensége esetén egyre fokozódó mértékű, az iskolai pénztár javára fizetendő pénzbeli szankcióval fenyegette. Sőt, ha a négyszeri büntetés sem mutatkozott elégségesnek, akkor sor kerülhetett a tanköteles gyermek számára külön gyám kirendelésére.³

A cseléd és gazda közötti viszony szabályozása tárgyában született 1876. évi XIII. törvénycikk a gazda kötelezettségeként fogalmazta meg annak biztosítását, hogy a szolgálatában álló tanköteles gyermekek „rendesen járjanak iskolába”, illetve annak

² KOMLÓSINÉ Sógor Ildikó: A kiskorú veszélyeztetés büntetvényének fogalmi meghatározása, szabályozásának fejlődése. *Magyar Jog*, 2017/7-8. 481. o. [A továbbiakban: KOMLÓSINÉ (2017a)]

³ 1868. évi XXXVIII. törvénycikk – a népiskolai közoktatás tárgyában, 4. §

felügyeletét, hogy az ilyen gyermeket olyan időben, és olyan munkára ne alkalmazza, amely testi fejlődését, növést akadályozza vagy veszélyezteti. A törvény a tankötelezettség teljesítésének a gazda általi megsértését, illetve a gyermek-cselédekkel szembeni kegyetlenkedést, továbbá a testi fejlődésüket akadályozó nehéz munkával terhelésüket szintén pénzbüntetéssel fenyegette.⁴

Az első magyar büntető törvénykönyvben, az 1878. évi V. törvénycikkben (a továbbiakban: Csemegi-kódex) már felfedezhető a kiskorú veszélyeztetése büntetnének távoli előzménye az ember élete elleni büntettekről és vétségekről szóló XVIII. fejezetében. A Csemegi-kódex három évig terjedő fegyházbüntetéssel rendelte büntetni a gyermekkitételt, melyet az a szülő követett el, aki a koránál vagy állapotánál fogva önszegélyre képtelen gyermekét félreeső, vagy rendszerint járatlan helyre tette ki, vagy olyan körülmények közt hagyta el, hogy annak megmentése a véletlentől függött. Minősített esetként szabályozta, ha a kitett, vagy elhagyott személy súlyos testi sértést szenvedett (öt évig terjedő fegyházbüntetés), vagy meghalt (öt évtől tíz évig terjedő fegyházbüntetés).⁵ A Csemegi-kódex kazuisztikus jellegű szabályai tehát még csak a gyermek legsúlyosabb, életét veszélyeztető elhanyagolását szankcionálta.

Az 1879. évi XL. törvénycikk, a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról (a továbbiakban: Kbt.) pénzbüntetéssel fenyegette azokat a szülőket, gyámokat, gondnokokat vagy felügyelőket, akik a tizenhatodik életévet be nem töltött gyermeküket, gyámoltjukat, gondnokoltjukat, vagy felügyeletük alatt álló gyermeket csavarogni engedték, illetve csavargását a házi fegyelem rendszabályaival nem akadályozták. A törvény elzárással rendelte büntetni azt, aki tizenhat éven aluli gyermekeket koldulásra bízott, koldulni küldött, vagy e célból másnak a rendelkezésére bocsátott.⁶ Feltűnő a szabályozásban, hogy az nem valamennyi kiskorúra, hanem csak a tizenhatodik életévet be nem töltött gyermekekre vonatkozik.

A XX. századi magyar büntetőjogi fejlődés eredményeképp a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjogi rendelkezések módosításáról szóló 1954. évi 23. törvényerejű rendelet már a ma hatályos szabályozással komoly hasonlóságot mutató tényállást alkotott meg. A törvényerejű rendelet szerint büntettet követett el, és két évig terjedő börtönnel volt büntetendő a gyermek (fiatalkorú) tartására, nevelésére, illetőleg gondozására köteles személy (szülő, gyám, nevelő stb.), aki kötelességeit nem teljesítette, vagy a gyermek (fiatalkorú) érdekeit súlyosan sértő

⁴ 1876. évi XIII. törvénycikk – a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról 29. §, 31. §, 111. §

⁵ 1878. évi V. törvénycikk – a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről 287. §

⁶ 1879. évi XL. törvénycikk – a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról 64. és 66. §

módon elhanyagolta és ezáltal a gyermek (fiatalkorú) életét, egészségét, testi vagy szellemi fejlődését súlyosan veszélyeztette, illetőleg a gyermeket (fiatalkorút) súlyos nélkülözésnek tette ki, továbbá aki döntő mértékben okozójává vált annak, hogy a gyermek (fiatalkorú) bűncselekményt kövessen el. A jogszabály öt évig terjedő börtönnel fenyegette továbbá a gyermek (fiatalkorú) tartására, nevelésére, illetőleg gondozására köteles személyt (szülő, gyám, nevelő stb.), aki a gyermeket (fiatalkorút) ígérettel, tanácsadással, biztatással vagy egyéb úton arra vett rá, hogy bűncselekményt kövessen el vagy egyébként az erkölcsi züllés útjára lépjen.⁷

A tartási és gondozási kötelezettség teljesítésének büntetőjogi védelméről szóló 1958. évi 21. törvényerejű rendelet a fent idézett tényállást annyiban egyszerűsítette, hogy az elkövetési magatartás eredményeként veszélyeztetett tárgyként kizárólag a gyermek szellemi vagy erkölcsi fejlődését jelenítette meg.⁸ E módosítás következtében a szabályozásból kikerült a gyermek életének, egészségének, testi fejlődésének a veszélyeztetése, tehát az új tényállás voltaképpen a büntetőjogi felelősség szűkítését, ezáltal a gyermekek érdekei védelmi szintjének a csökkentését eredményezte.

A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűntettekről szóló XV. fejezetében a következők szerint szabályozta az immár ifjúság elleni bűntett néven kodifikált tényállást: „(1) A kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles az a személy, aki a kiskorú testi, szellemi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan veszélyezteti, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) Ha súlyosabb bűntett nem valósult meg, ugyanígy büntetendő az a nagykorú személy is, aki kiskorút bűntett elkövetésére vagy züllött életmód folytatására rábír vagy rábírní törekszik.”⁹ A korábbi tényálláshoz képest az elkövetési magatartás változott: abból kikerült a köteleességek nem teljesítése, illetve elhanyagolása, annak helyét a korábban a bűncselekmény eredményként megjelenített súlyos veszélyeztetés vette át.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben a bűncselekmény megnevezése immár a kiskorú veszélyeztetésére módosult. A bűncselekmény speciális alanya által elkövethető alakzata tekintetében a jogalkotó részben szakított az 1961. évi V. törvény megoldásával, és elkövetési magatartásként a nevelési, felügyeleti, illetve gondozási kötelezettségből folyó köteleesség súlyos megszegését rendelte büntetni, feltéve, hogy annak eredményeképp az elkövető a kiskorú testi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését veszélyeztette.¹⁰

⁷ 1954. évi 23. törvényerejű rendelet a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjogi rendelkezések módosításáról 9-10. §

⁸ 1958. évi 21. törvényerejű rendelet a tartási és gondozási kötelezettség teljesítésének büntetőjogi védelméről 5.§

⁹ 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről 274. §

¹⁰ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről 195. §

Ez a megoldás tehát az 1954. évi 23. törvényerejű rendelet szabályozásához áll közelebb. A (2) bekezdés szerinti bűncselekményi alakzat az 1961-es szabályokhoz képest nem változott.

A Btk. 1993-tól hatályos módosítása eredményeképp a bűncselekményt a törvény immár öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegette¹¹, kifejezve a jogalkotónak a cselekmény fokozott társadalomra veszélyességére vonatkozó felismerését. A tényállás első módosítására 1995-ben került sor, amikor azt a jogalkotó egy (3) bekezdéssel egészítette ki, mely az emberkereskedelem áldozatává vált kiskorúak sérelmére elkövetett (2) bekezdés szerinti cselekményt, vagy ilyen kiskorúval végeztetett kényszermunkát fenyegette két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel.¹² A törvény soron következő módosítása megalkotta az emberkereskedelem egységes tényállását, és ezzel egyidejűleg a (3) bekezdés szerinti cselekmény tényállásából az emberkereskedelemre utalás eltűnt, az általában véve azt a nagykorú személyt rendelte büntetni, aki kiskorúval kényszermunkát végeztetett.¹³

A tényállás következő módosításával annak (4) bekezdésében egy vétségi alakzat került megfogalmazásra, melyet az követett el, aki a bírósági vagy hatósági határozat alapján nála elhelyezett kiskorú és a kiskorúval kapcsolattartásra jogosult személy közötti kapcsolat kialakítását vagy fenntartását a kapcsolattartás kikényszerítése érdekében alkalmazott bírság kiszabását követően is akadályozta. A vétségi alakzat elkövetési magatartása egy nevesített szülői kötelezettség megsértése, azonban az eredményt nem tartalmaz, így az nem tekinthető a bűncselekmény privilegizált esetének, hanem voltaképpen a büntetőjogi felelősség időbeli előrehozataláról, kiterjesztéséről volt szó.¹⁴ Ugyanezen módosítás alkalmával a tényállás egy értelmező rendelkezéssel is kiegészült, mely a kiskorú gondozására, nevelésére és felügyeletére köteles személyek körét bővítette.¹⁵ Ezt követően 2009-ben a (2) bekezdés szerinti tényállás bővült a szabálysértés elkövetésére való rábírással, illetve az arra törekvéssel¹⁶; majd 2012-ben a speciális alany által elkövethető (1) bekezdés szerinti bűncselekmény eredményei közé beiktatásra került az érzelmi fejlődés veszélyeztetése.¹⁷

¹¹ 1993. évi XVII. törvény a büntető jogszabályok módosításáról 44. § (1) bekezdés

¹² 1995. évi XLI. törvény a büntető jogszabályok módosításáról 9. §

¹³ 1998. évi LXXXVII. törvény a büntető jogszabályok módosításáról 50. §

¹⁴ SZOMORA Zsolt: Gyermekelhelyezés és kapcsolattartás – mikor avatkozik be a büntetőjog? *Családi Jog*, 2009/2. 15. o.

¹⁵ 2005. évi XCI. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más törvények módosításáról 4. § – a kiskorú gondozására, nevelésére vagy felügyeletére köteles személynek kell tekinteni a szülői felügyeletet gyakorló szülő, illetve gyám élettársát, továbbá a szülői felügyeleti jogától megfosztott szülőt, ha a kiskorúval közös háztartásban vagy egy lakásban él.

¹⁶ 2009. évi CXXXVI. törvény a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról 26. § (2) bekezdés b) pont

¹⁷ 2012. évi LXII. törvény a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásához kapcsolódó egyes törvények módosításáról 5. §

A következő változást a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) hatálybalépése eredményezte. A Btk. XX. fejezete a gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények körében a kiskorú veszélyeztetését, a gyermekmunkát, a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozását, a kiskorú elhelyezésének megváltoztatását, a tartási kötelezettség elmulasztását, a kapcsolati erőszakot, a családi jogállás megsértését és a kettős házasság bűncselekményeket tartalmazza. A bűncselekmények felsorolásából is kitűnik, hogy a jogalkotó az 1978. évi IV. törvény tényállását szétbontotta, a gyermekmunka és a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása önálló bűncselekményekké váltak. A törvényhez fűzött miniszteri indokolás szerint gyermekmunka büntették „önállósodására” hazánk nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettségei miatt volt szükség, míg a kapcsolattartás akadályozása vétségénél az előterjesztő azon fentebb ismertetett dogmatikai sajátosságra utalt, hogy a törvényi tényállás a veszélyeztetési elemet nem tartalmazza.

A Csemegi-kódexnek a gyermekkitételre vonatkozó szabályaitól a hatályos szabályozásig vezető jogfejlődés áttekintése alapján megállapíthatjuk, hogy a kezdeti, igencsak kazuisztikus rendelkezések az idő előrehaladtával egyre absztraktabbá váltak, azok érvényesülési köre alá egyre több, a gyermekeket veszélyeztető magatartás került.

3. A kiskorú veszélyeztetése büntették hatályos szabályai

A hatályos Btk. az alábbiak szerint fogalmazza meg a bűncselekmény tényállását:

Btk. 208. § (1) A kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy – ideértve a szülői felügyeletet gyakorló szülő, illetve gyám élettársát, továbbá a szülői felügyeleti jogától megfosztott szülőt is, ha a kiskorúval közös háztartásban vagy egy lakásban él –, aki a feladatából eredő köteleességét súlyosan megszegi, és ezzel a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődését veszélyezteti, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, az (1) bekezdés szerint büntetendő az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt

a) bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésére, illetve züllött életmód folytatására rábír vagy rábírnai törekszik,

b) bűncselekmény elkövetéséhez felajánl.

A Btk. 208. § (1) bekezdésében foglalt bűncselekményre a továbbiakban a speciális alany által elkövethető alakzatként, míg a (2) bekezdésben foglalt cselekményre az általános alany által elkövethető alakzatként fogok utalni.¹⁸

3.1. A speciális alany által elkövethető alakzat elemzése

3.1.1. Védett jogi tárgy, passzív alany, elkövető

A bűncselekmény védett jogi tárgya a kiskorúak testi, értelmi, erkölcsi és érzelmi fejlődése.¹⁹

A bűncselekmény passzív alanya a kiskorú személy. Fontos hangsúlyozni, hogy a Btk. e helyen nem a gyermekvédelmi törvény, illetve a nemzetközi jogi dokumentumokon alapuló, tizennyolcadik életévénél meghúzott korhatárral utal a passzív alanyra, hanem a polgári jogi kiskorú fogalmat használja. Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szabályai szerint kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha házasságkötéssel nagykorúvá vált.²⁰ Kiskorú érvényesen házasságot köthet tizenhatodik életévének betöltését követően, a gyámhatóság előzetes engedélyével, e módon tehát nagykorúságot szerezhethet.²¹ A nagykorúságot az azt megalapozó házasság megszűnése vagy felbontása nem érinti.²² E rendelkezések alapján tehát a tizennyolcadik életévét be nem töltött, azonban házasságkötéssel nagykorúvá vált személy a bűncselekmény passzív alanya nem lehet.

A bűncselekményt speciális alanyként a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy, továbbá a szülői felügyeletet gyakorló szülő/gyám élettársa, illetve a szülői felügyeleti jogától megfosztott szülő követheti el, utóbbi akkor, ha a kiskorúval közös háztartásban vagy egy lakásban él. A nevelésre, felügyeletre vagy gondozásra köteles személyek köre tételesen nem sorolható fel, mivel e kötelességek jogszabályokon, szerződéseken, de akár erkölcsi normákon vagy ténybeli helyzeteken is alapulhatnak.

A Ptk. 4:146. § (1) bekezdésében foglaltak szerint minden kiskorú szülői felügyelet vagy gyámság alatt áll, így az e körbe tartozó személyek (szülők, nevelőszülők, gyámok) speciális alannyá válásához kétség nem férhet.

¹⁸ E tekintetben megjegyzendő, hogy a dolgozatban használt „általános alany” nem teljesen pontos, mivel a tényállás az alannyá váláshoz alsó korhatárt határoz meg. Az „általános alany” mint kifejezés használata a Btk. 208. § (1) bekezdése szerinti, a kiskorú nevelésére, felügyeletére, gondozására köteles személy által elkövethető alakzattól történő megkülönböztetést szolgálja.

¹⁹ SINKU Pál: A gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények. In: BUSCH Béla (szerk.): Büntetőjog II., Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2012. 204. o.

²⁰ Ptk. 2:10. § (1) bekezdés

²¹ Ptk. 4:9. § (1)-(2) bekezdései

²² HEGEDŰS Andrea: Életkorokat érintő dilemmák a nagykorúság mezsgyéjén. *Családi jog*, 2017/2. 21. o.

A nevelési, gondozási, felügyeleti kötelezettség ezen kívül alapulhat munkajogi, hivatásbeli, foglalkozási szabályokon, szerződésen, így felelőssége lehet a kiskorúak oktatására, nevelésére, gyógykezelésére, gondozására szolgáló intézményekben, társadalmi szervezetekben tevékenykedő tanároknak, óvoda- és gyógypedagógusoknak, edzőknek.²³

A bírói gyakorlat szerint a cselekmény elkövetője lehet az a személy is, aki a fenti, intézményes kereteken kívül kap megbízást arra, hogy a kiskorúról gondoskodjon vagy őt felügyelje.²⁴ Erkölcsei normák, illetve a szokásjog alapján felügyeleti, gondozási kötelezettsége keletkezhet annak is, aki önként hozza magát olyan helyzetbe, hogy a kiskorúról gondoskodnia kell, például segítséget nyújt eltévedt gyermeknek.²⁵

A szakirodalmi példák szerint a bűncselekmény ezen alakzatát elkövetheti fiatalos²⁶ is, ha például gyermeke született, akivel szemben gondozási kötelezettsége van, tekintet nélkül arra, hogy egyébként házasságkötéssel nagykorúságot szerzett-e, vagy a gyermeke házasságon kívül született, így maga is kiskorúnak minősül.²⁷ Álláspontom szerint azonban – mivel a törvényi tényállás e tekintetben sem tartalmaz szűkítő feltételt – a fiatalos elkövetővé válásához ilyen szoros családi kapcsolat sem szükséges, például, ha a szülők a kisgyermeküket egy érettebb fiatalosra bízzák (nagyobb testvér, babysitter).

Fontos hangsúlyozni, hogy a szülői felügyeletet gyakorló szülő vagy gyám élettársának gondozási, nevelési, felügyeleti kötelezettsége ténykérdés; a büntetőjogi felelősség megítélése szempontjából közömbös, hogy ő azt explicite vállalta-e, vagy hogy a vérszerinti szülő neki a gyermek nevelésébe tényleges beleszólást engedett-e, illetve az ellen esetleg maga a kiskorú tiltakozott-e.²⁸

A bírói gyakorlat szerint a bűncselekményt nem követheti el a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezett nagykorú, mivel nincs szülői felügyeleti joga.²⁹ A BH1994. 172. számú eseti döntés alapján kialakult joggyakorlat nem állapította meg a szülői felügyeletet megszüntető jogerős ítélet hatálya alatt álló szülő büntetőjogi felelősségét a bűncselekmény elkövetésében, arra figyelemmel, hogy az ilyen személynek nincs joga a gyermekkel kapcsolatot tartani. Nyilvánvaló azonban, hogy a szülői felügyelet megszüntetését

²³ BALOGH Anna: Kiskorú veszélyeztetésének büntette a bírósági határozatok kritikai tükrében – különös tekintettel a fizikailag bántalmazott gyermekekre I. rész. *Ügyészek Lapja*, 2018/3. 19. o. [a továbbiakban: BALOGH A. (2018a)]

²⁴ BH2011.30.

²⁵ BALOGH A. (2018a) i.m. 20. o.

²⁶ Feltéve, hogy a Btk. 16. §-a értelmében büntethető

²⁷ BOGÁR Péter – MARGITÁN Éva – VASKUTI András: Kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban. Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft, 2005. 101. o.

²⁸ BALOGH A. (2018a) i. m. 20. o.

²⁹ BH1999. 55.

követően is kerülhet az érintett szülő olyan helyzetbe, hogy ténylegesen befolyásolni, és akár veszélyeztetni tudja a kiskorú gyermeket. Ezen esetek közül ragadta ki a jogalkotó azt, amikor a gyermek továbbra is egy háztartásban él az érintett szülővel, amikor is ezen személyi kört mint potenciális elkövetőket értelmező rendelkezésként törvénybe iktatta. Ugyanakkor ez a szabályozás továbbra is nyitva hagyta azt a kérdést, amikor a szülői felügyeleti jogától megfosztott szülő nem él együtt a gyermekkel, de például a gyermek ehhez a szülőhöz szökik, vagy ez a szülő jogellenesen felkeresi a kiskorút. Az ilyen helyzetek jogalkalmazói megítélése során indokolt a gyermek felügyeletére, a vele kapcsolatos gondoskodásra vonatkozó erkölcsi parancsot figyelembe venni a családjogi korlátozás helyett; így ilyen esetben is helye van a felügyeleti jogától megfosztott szülő büntető felelősségre vonásának.³⁰

A bírói gyakorlat értelmében mindegyik szülőt, nevelőt, gondozót önállóan terheli a fenti kötelezettség, ezért szándékegység esetén sem társtettesként, hanem önálló tettesként kell őket felelősségre vonni.³¹ A szülők vonatkozásában ellenvéleményt fogalmaz meg SINKU Pál és BALOGH Anna is, arra figyelemmel, hogy a Ptk. alapján a szülői felügyeletet a szülők együttesen gyakorolják akkor is, ha már nem élnek együtt; így az együttesen elkövetett cselekmény esetén a társtetteség megállapítása indokolt.³²

Abban az esetben, ha több, különböző elkövetői körhöz tartozó személy (például szülő és tanár) egyidejűleg van jelen, a büntetőjogi felelősséget az alapján kell megítélni, hogy az adott körülmények között melyik érintett fél gondozási, nevelési, felügyeleti kötelezettségének a megsértése állapítható meg; a körülményektől függően akár mindegyik érintett felelőssége is megállapítható lehet.³³

3.1.2. Elkövetési magatartás, eredmény, ok-okozati összefüggés, szándékosság

A bűncselekmény elkövetési magatartása a felügyeleti, nevelési, gondozási feladatból eredő kötelesség súlyos megszegése. Az elkövetési magatartás vizsgálatával összefüggésben van a bírói mérlegelésnek a legnagyobb jelentősége: elsődlegesen az vizsgálandó, hogy az adott magatartás kötelezettségszegésnek tekinthető-e, majd másodlagosan nyer jelentőséget ennek a mennyiségi ismérve, azaz, hogy az „súlyosnak” minősül-e.³⁴

³⁰ BALOGH A. (2018a) i. m. 19. o.

³¹ i. m. 207. o.

³² SINKU i. m. 207. o., BALOGH A. (2018a) i. m. 21. o. Ptk. 4:164. § (1) bekezdése

³³ BALOGH A. (2018a) i. m. 21. o.

³⁴ BALOGH Anna: A szülői feladatokból eredő kötelességek megszegése súlyosságának megítélése – Gyakorlati útmutató tudományos köntösben, avagy ismerjük fel a kiskorú veszélyeztetése büntetettét. *Ügyészek Lapja*, 2015/6. 33. o. [a továbbiakban: BALOGH A. (2015)]

A Btk. egy nyitott törvényi tényállást fogalmaz meg, a cselekmény aktív és passzív magatartással egyaránt elkövethető. A büntetőjogi felelősséget megalapozó kötelességszegéseket a törvény nem határozza meg, a kerettényállást más jogszabályok, szerződések, továbbá erkölcsi és szokáson alapuló elvárások töltik meg tartalommal. A kerettényállás alkalmazásának előnye, hogy a tényállás ezáltal egyszerűbben, rövidebben fogalmazható meg, illetve az, hogy a büntetőkódexet nem kell folyamatosan a más jogágak területén, vagy akár a társadalomban végbemenő változásokhoz igazítani; hátránya ugyanakkor, hogy a konkrét ügyekben eljáró jogalkalmazóktól a tényállás megítélése sokoldalú megközelítést, interdiszciplináris szemléletet igényel, illetve az is, hogy a korábbi joggyakorlat által kimunkált tételek nem alkalmazhatóak kritika nélkül.³⁵

A törvény által nevesített „kötelességtípusok” közül az első, a kiskorú nevelése tudatosan, tervszerűen végzett magatartás a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi fejlődésének előmozdítása céljából, mely szolgálhatja az ismeretterjesztést, érzelemgazdagítást, de tágabb értelemben véve ide sorolhatóak az olyan ráhatások is, melyek kifejezett nevelési célzat nélkül alkalmasak a kiskorú befolyásolására, így például a szülői példamutatás.³⁶

Felügyelet alatt a kiskorú körülményeinek, magatartásának figyelemmel kísérése értendő, melynek alapvető célja a kiskorú életének, testi épségének megóvása, illetve a káros hatások elhárítása. Ez a tevékenység lehet folyamatos, időről-időre visszatérő vagy akár alkalmoszerű is.³⁷

A kiskorú gondozása az alapvető szükségletek kielégítését jelenti; ebbe beleértendő az ételmezés, ruházattal való ellátás, gyógyítás, életkörülmények biztosítása.³⁸

Az aktív magatartás leggyakrabban valamilyen erőszakban nyilvánul meg, az jelentkezik fizikai, szexuális vagy lelki bántalmazásként.³⁹

A mulasztás általában a kiskorú sértett olyan elhanyagolását jelenti, amely árt a gyermek tágan értelmezett fejlődésének vagy egészségének. Lehet érzelmi, például a törődés, a figyelem hiánya; fizikai, így a táplálás, öltöztetés, higiénia hiánya; oktatási, nevelési, egészségügyi.⁴⁰

A fentebb említettek szerint tehát a jogalkalmazói vizsgálat első lépcsője annak megítélése, hogy az elkövető cselekménye vagy mulasztása nevelési, felügyeleti vagy

³⁵ BALOGH A. (2015) 31. o.

³⁶ PÁLFI Péter: A kiskorú veszélyeztetésének büntette egy vizsgálat tükrében. *Belügyi Szemle*, 2002/1. 60. o.

³⁷ SINKU i.m. 204. o.

³⁸ PÁLFI i.m. 60. o.

³⁹ MORVAI Viktória: A kiskorú veszélyeztetésének büntette, vagyis a hatályos törvényi tényállás szerkezete és klasszikus dogmatikai elemzése. *Jogero.hu*, 2016, <https://jogero.hu/dr-morvai-viktoria-a-kiskoru-veszelyeztetesenek-buntette-vagyis-a-hatalyos-torvenyi-tenyallas-szerkezete-es-klasszikus-dogmatikai-elemzese-btk-208-%C2%A7-2016/>

⁴⁰ MORVAI i. m.

gondozási kötelezettségzegésnek minősül-e. A röviden ismertetett kötelességtípusok sajátossága, hogy az azokba tartozó egyes kötelességek kimerítően nem sorolhatóak fel, és azokat a jogszabályok is csak általánosságban határozzák meg. Ezek lehetséges mércéje, kiindulópontja, hogy ezen feladatok tartalma köztudomású – így például köztudomású, hogy egy csecsemő magáról gondoskodni nem tud, testi szükségleteit, így különösen a táplálását, a környezeti ártalmaktól való megóvását a gondozását ellátó személynek kell biztosítani.⁴¹ Köztudomású, hogy a már járni, szaladni tudó kisgyermek egyre inkább érdeklődik az őt körülvevő világ iránt, ugyanakkor még nem elég fejlett ahhoz, hogy például a magas helyekben, vagy a forgalmas utakban rejlő potenciális veszélyhelyzeteket felismerje, így a felügyeletet ellátó személynek kell a biztonságára fokozott figyelmet fordítani. Ugyancsak köztudomású, hogy általános iskola alsó tagozatában megszerezhető ismeretek, így az írás, olvasás, a matematikai alpműveletek mind a további tanulmányok folytatása, mind az életben, társadalomban való későbbi eligazodás körében nélkülözhetetlenül szükségesek, így ezek megszerzését biztosítani kell a nevelésre és felügyeletre kötelezett személyeknek.

Kiemelten fontos, hogy a törvényi tényállás a felsorolt kötelességeknek csak a *súlyos* megszegését rendeli büntetni. Ilyennek minősül, ha az elkövető a kiskorú nevelése, gondozása, felügyelete körében az általános társadalmi felfogás szerint minimálisan elvárható követelményeket sem teljesítette⁴²; ennek megítélése a jogalkalmazó mérlegelési körébe tartozik. Súlyos kötelességzegés lehet az elemi fontosságú kötelességek figyelmen kívül hagyása, vagy akár más kötelességek huzamosabb idejű megszegése, különböző kötelességzegések együtthatása is.⁴³ A kisebb mulasztások, nevelési hibák önmagukban nem alkalmasak a tényállás kimerítésére, azonban előfordulhat, hogy azok együttesen, a maguk összességében már súlyos kötelességzegésként nyernek értékelést.⁴⁴ A bűncselekmény egyszeri cselekménnyel történő megvalósulására szolgáltat példát, ha a kiskorú nyolc napon túli sérüléssel járó bántalmazása egyben az érzelmi és erkölcsi fejlődését is veszélyezteti, vagy ha a szülő a csecsemőt vagy a kisgyermeket veszélyes körülmények között felügyelet nélkül hagyja. Sorozatjellegű elkövetéssel valósul meg a bűncselekmény, ha például a gyermek

⁴¹ BALOGH Anna: Kiskorú veszélyeztetésének büntette a bírósági határozatok kritikai tükrében – különös tekintettel a fizikailag bántalmazott gyermekekre II. rész. *Ügyészek Lapja*, 2018. <http://ugyeszeklapja.hu/?p=2277> A tanulmány eredetileg az *Ügyészek Lapja* 2018/6. számában jelent meg [a továbbiakban: BALOGH A. (2018b)].

⁴² EBH2006. 1491.

⁴³ BH2020. 319. (Kúria Bfv.II.24/2020/7.)

⁴⁴ CSAPUCHA Bernadett: A veszélyeztetési eredmény értelmezése a kiskorú veszélyeztetése törvényi tényállásában. *Büntetőjogi Szemle*, 2021/1. 19. o.

iskolába járását, oktatását elhanyagolják, a gyermek táplálásának, tisztában tartásának huzamosabb időn keresztül nem tesznek megfelelően eleget.⁴⁵

A kötelességzegés súlyosságának megítélésében számos fontos szempont van, amelyet a jogalkalmazónak mindenkor figyelembe kell vennie. Ezek közé tartozik az érintett kiskorú életkora, személyiségállapota, egészségügyi állapota, mely adottságok, illetve azok változása mindenkor befolyásolják a gondozás, felügyelet és nevelés tartalmát. Általában véve rögzíthető, hogy minél fiatalabb egy gyermek, vagy ha súlyos fogyatékossgal él, annál fontosabb a gondozás és felügyelet, majd az életkor előrehaladtával a nevelés szerepe válik egyre meghatározóbbá.⁴⁶

A passzív alany életkorának különös jelentőségét az adja, hogy előfordulhat, hogy ugyanaz a magatartás az életkortól függően önmagában is súlyos kötelességzegésként minősül, másik életkorban ezt minőséget csak rendszeres, sorozatos elkövetés esetén éri el, máskor pedig még csak nevelési hibának sem tekinthető. A szakirodalomból vett példát idézve: egy csecsemő egyszeri, mindössze pár órára történő magára hagyása tényállásszerű, egy óvodásnál csak akkor, ha ez rendszeresen előfordul, ezzel szemben egy kisiskolásnál már csak nevelési hibának tekinthető, egy kamasznál pedig még utóbbinak sem.⁴⁷ Ezen tényállási elem vizsgálatát megnehezíti, hogy jellemzően nincsenek olyan mércék, melyeket általánosságban használni lehetne.⁴⁸

A kiskorú veszélyeztetésének büntette materiális veszélyeztető bűncselekmény: a tényállásszerűséghez szükséges az is, hogy a speciális alany kötelességzegése és a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődésének veszélyeztetése között ok-okozati összefüggés legyen megállapítható. A veszély távoli lehetősége nem elegendő a bűncselekményi tényállás megvalósulásához.⁴⁹ A veszélyhelyzetnek konkrétan kell lennie, vagyis a cselekménynek a kiskorú fejlődésére olyan közvetlen hatással kell bírnia, hogy fennálljon a sérelem bekövetkezésének a reális lehetősége. Ha a kötelességzegés eredményeként sértő eredmény is bekövetkezett, és az nem valósít meg más bűncselekményt, azt a büntetékiszabás körében, súlyosító körülményként indokolt figyelembe venni.⁵⁰ Fontos hangsúlyozni, hogy a súlyos kötelességzegés, és az azzal összefüggésben kialakuló veszélyhelyzet elválasztása valójában elméleti jellegű kérdés: a gyakorlatban ezek kölcsönhatása és összefüggése olyan erős, hogy a

⁴⁵ BALOGH A. (2015) 34—35. o.

⁴⁶ BALOGH A. (2018b) i. m.

⁴⁷ BALOGH A. (2018b) i. m.

⁴⁸ BALOGH A. (2015) i. m. 36. o.

⁴⁹ EBH2009. 2029.

⁵⁰ BALOGH A. (2018b) i. m.

kötelességszegés súlyosságát gyakran épp a kialakult veszélyhelyzet konkrétsága alapján lehet megítélni.⁵¹

Az eredmény megállapítása is teret enged a bírói mérlegelésnek, de a megítélése egyszerűbb, mint a kötelességszegés súlyosságának esetében, mivel vannak objektív, determináló jelek, tünetek, amelyek fennállása esetén következtetni lehet a veszélyeztetés megtörténtére, ilyenek például a gyermekeken fellelhető fizikai sérülések, benne kialakult pszichikai károsodások.⁵²

Az elkövetési magatartás már akkor is tényállásszerű, ha bármelyik védett fejlődési terület (testi, értelmi, erkölcsi, érzelmi) veszélyeztetése megállapítható, feltéve, hogy a súlyos kötelességszegés ok-okozati összefüggésben áll a fejlődési terület veszélyeztetésével. Természetesen előfordulhat, hogy a veszélyeztetettség fennállásának más, az elkövetőtől független okai is vannak; azonban ha ezek egyike az elkövető súlyos kötelességszegése, akkor a tényállás megvalósul.⁵³

A kiskorú testi fejlődését potenciálisan veszélyeztető magatartások közé tartozik a kiskorú fizikai bántalmazása. A fizikai bántalmazás gyakran nem közvetlenül váltja ki a veszélyeztető vagy sértő eredményt: annak következményeként hosszútávon pszichoszomatikus tünetek, alvás- és evészavar alakulhat ki a kiskorú sértettben.⁵⁴ Mulasztással történő elkövetés esetén tipikusnak mondható a táplálásának, tisztába tételének az elhanyagolása; az időjárási viszonyoknak nem megfelelő ruházattal való ellátásának az elmulasztása, illetve a biztonságos, ártalmakat minimalizáló környezet kialakításának az elmulasztása.

Az értelmi fejlődés veszélyeztetése körében jellegzetes elkövetési magatartás az iskolától való távoltartás, vagy gyakran a mulasztásban megnyilvánuló, a szülőnek a gyermek iskolába járásával szemben tanúsított közömbössége. Az értelmi fejlődést veszélyeztetheti az is, ha a testi, vagy lelki bántalmazás következtében a kiskorú nem képes pihenni, tanulmányi kötelezettségeinek eleget tenni.⁵⁵

A kiskorú érzelmi fejlődését egyaránt veszélyeztetheti a testi, érzelmi, esetleg szexuális bántalmazás. A testi bántalmazás következménye lehet a sértettben kialakuló félelem, szorongás, kötődési problémák. Az érzelmi bántalmazás megvalósulhat a kiskorú gyakori

⁵¹ BALOGH A. (2015) i. m. 36. o.

⁵² DÉNES Veronika: Sérült családok, bántalmazott gyermekek és a büntetőjog Prokrusztész-ágya – Töprengések és kétélyek egy törvényi tényállás elemzése kapcsán. *Család, Gyermek, Ifjúság*, 2004/1. 23. o.

⁵³ KOMLÓSINÉ i. m. 485. o.

⁵⁴ SÓFI Gyula – FODOR Miklós: Igazságügyi gyermekpszichiátria. Budapest, Oriold és Társai Kiadó és Szolgáltató Kft., 2014. 158. o.

⁵⁵ BALOGH A. (2018b) i. m.

megszégyenítésében, kritizálásában, kapcsolatuktól való megfosztásában, más családtagnak a kiskorú jelenlétében történő bántalmazásában.⁵⁶ A szexuális bántalmazás – amely a nemi erkölcs és a nemi élet szabadsága elleni bűncselekmény tényállását nem meríti ki – gátolhatja a kiskorú személyiségének harmonikus fejlődését, kihathat a felnőttkorára, önbecsülésére, kapcsolataira.⁵⁷ A kiskorú érzelmi elhanyagolása, a vele szemben tanúsított közömbös, figyelem nélküli magatartás is alkalmas lehet e fejlődésterület veszélyeztetésére.⁵⁸

Az erkölcsi fejlődés veszélyeztetésének gyakori megnyilvánulási formája, hogy az elkövető a kiskorú jelenlétében, vagy vele együtt követ el bűncselekményt, szabálysértést, feltéve, hogy a kiskorú érettsége okán már képes a cselekmény tiltott jellegének a felismerésére.⁵⁹ Ide tartozhat továbbá a kiskorú jelenlétében végzett szexuális cselekmény, a kiskorú szexuális bántalmazása, vagy az erkölcsileg kifogásolható életmód (például rendszeres italozás, munkavégzés kerülése) tanúsítása.⁶⁰

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el, gondatlan alakzata nincs. Az elkövető szándékának át kell fognia a kötelességzegés súlyosságát, és azt, hogy ezzel a kiskorú fejlődését veszélyezteti, és ezekbe legalább bele kell nyugodnia.⁶¹

A bűncselekmény befejezetté válik, ha a tényállásban megkövetelt eredmény megvalósul, vagyis a kiskorú valamely fejlődési területe veszélybe kerül. A veszély létrejöttének megítélése bírói feladat, tényekből levont jogi következtetés, tehát nem szakkérdés, annak megállapítására a szakértő nem rendelkezik kompetenciával.⁶² Ennek a tételnek a hangsúlyozása különös jelentőséggel bír. BALOGH Anna a budapesti kerületi bíróságok és a Fővárosi Törvényszék joggyakorlatát érintő, széleskörű és alapos vizsgálatában megállapította, hogy igen gyakori volt, hogy a jogalkalmazó a veszélyhelyzet megállapítását szakkérdésként fogta fel, sőt, olyan is előfordult, hogy a másodfokú bíróság rendelt ki a jogkérdésre szakértőt, és ez alapján változtatta meg az elsőfokú ítéletet; illetve gyakori az olyan kompetenciátúllépés is, hogy az igazságügyi pszichológus szakértő adott szakvéleményt a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi veszélyeztetésére.⁶³

Az utóbbi években közzétett bírósági döntések, anonimizált ítéletek alapján a tényállásszerű bűncselekményre az alábbi példák adhatóak:

⁵⁶ SÓFI – FODOR: i. m. 167. o.

⁵⁷ SÓFI – FODOR: i. m. 159-160. o.

⁵⁸ MORVAI i. m.

⁵⁹ BH1985. 459.

⁶⁰ SINKU i.m. 206. o.

⁶¹ BALOGH A. (2018b) i. m.

⁶² CSAPUCHA i. m. 22. o.

⁶³ BALOGH A. (2018b) i. m. A szerző tanulmányában a 2013-2016. években jogerősen lezárult, összesen 306 büntetőügy iratanyagát dolgozta fel.

- A terhelt azzal, hogy gyermekeiket bevonták a szabálysértés elkövetésébe (bolti lopás), a kiskorú nevelésére irányuló kötelességüket súlyosan megszegték, és a kiskorú sértettek erkölcsi fejlődését veszélyeztették.⁶⁴
- A javítóintézeti nevelő azzal, hogy a nevelésére bízott fiatalokat fürdés közben – számukra is felismerhetően – szexuális célzattal megfigyelte, velük szexuális tartalmú beszélgetéseket kezdeményezett, és hozzájuk szexuális tartalommal közeledett, a nevelési, felügyeleti kötelességét súlyosan megszegte és a kiskorúak erkölcsi, érzelmi fejlődését veszélyeztette.⁶⁵
- Az apa azzal, hogy a 10 éves gyermekének jelenlétében felesége sérelmére emberölés kísérletét elkövette, majd öngyilkosságot kísérelt meg, megvalósította a kiskorú veszélyeztetésének büntetettét.⁶⁶
- A szülők azzal, hogy a kisgyermekük részére az orvos által felírt gyógyszert huzamos időn át nem váltották ki, majd a súlyosan beteg gyermekhez olyan késedelmesen hívtak orvost, hogy a gyermek állapota kezelhetetlenné vált és ez a gyermek halálához vezetett, elkövették a vizsgált bűncselekményt.⁶⁷
- Az apa azzal, hogy rendszeresen ittas állapotban tért haza, ilyenkor családjával agresszívan, durván viselkedett, élettársát és fiát trágár szavakkal szidalmazta, élettársát rendszeresen a gyermeke jelenlétében bántalmazta, őket otthonukból elüldözte, az utcára kidobta: a szülői kötelességét súlyosan megszegte és a nevelése alatt álló gyermek testi, értelmi és erkölcsi fejlődését veszélyeztette. A határozat indokolása szerint az, hogy a terhelt nemcsak élettársát becsmérelte gyermeke előtt, hanem kiskorú fiát is durván szidalmazta, megalázó jelzőkkel illette, akkor is veszélyezteti a kiskorú értelmi, erkölcsi fejlődését, ha ez nem párosul bántalmazással.⁶⁸
- Az apa azzal, hogy gyermekét a szülők vitájába és a peres eljárásba bevonta, kényszerrel a saját oldalára állította, az anyával szembeni ellenséges érzelmre sarkallta, a gyermekkel szemben agresszív fellépést tanúsított, a szülői feladatból eredő kötelezettségeit súlyosan megszegte, ezzel a sértett érzelmi fejlődését veszélyeztette.⁶⁹

⁶⁴ BH2022. 33. (a Kúria Bfv.I.147/2021/5. számú döntésében megállapított tényállás lényege)

⁶⁵ BH2020. 319. (a Kúria Bfv.II.24/2020/7. számú döntése)

⁶⁶ BH2007. 326.

⁶⁷ BH2004. 96.

⁶⁸ BH2009. 2. számon közzétett eseti döntésben megállapított tényállás lényege

⁶⁹ A Kúria Bfv.1872/2017/11. számú döntésében megállapított tényállás lényege

- A terhelt azzal, hogy élettársa csecsemőkorú gyermekeit több órára magára hagyta felügyelet és ellátás nélkül, amíg élettársával dolgoztak, illetve az italboltban tartózkodtak; továbbá azzal, hogy a gyermekeket magukkal vitték az italboltba és ott őket sörrel itatta meg; őket rendszeresen bántalmazta, hideg víz alá tartotta, illetőleg levegőbe dobva ittassága miatt földre ejtette; számukra a szükséges higiéniai feltételeket nem biztosította, a gyermekeket nem táplálta rendszeresen, a sértettek neveléséből, felügyeletéből, gondozásából eredő kötelezettségeit súlyosan megszegte és a gyermekek testi fejlődését veszélyeztette.⁷⁰
- A testneveléstanárként dolgozó terhelt az úszásoktatás során az általános iskola alsó tagozatába járó diákokkal agresszívan viselkedett, kiabált velük, káromkodott előttük, lehülyézte, bambának nevezte őket azért, mert nem tudtak jól úszni, illetve többször beleütött a sértett gyermekek hasába, vagy a fejüket a víz alá nyomta, mivel rossz volt az úszástechnikájuk. A tanár pedagógiai módszerei a sértett gyermekekben félelmet keltettek, egyeseknél különféle pszichoszomatikus tünetek, nagyfokú szorongás, stressz, önértékelési problémák, alvászavar alakult ki. A terhelt magatartásával súlyosan megszegte a kiskorú gyermekek neveléséből és felügyeletéből eredő kötelezettségeit, általa a sértettek értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését súlyos fokban veszélyeztette.⁷¹
- A sértett sanyargatásával elkövetett kényszermunka büntetőjogi (is) bűnösnek kimondott apa, aki e cselekményét kiskorú gyermekei jelenlétében, huzamos időn át követte el, így a munkához való negatív viszonyulását, továbbá egy másik ember tudatos semmibe vételén, kihasználásán alapuló deviáns, antiszociális és agresszív viselkedésmintát közvetítette feljükk, ezáltal nevelési kötelezettségét súlyosan megszegte, és gyermekei értelmi és erkölcsi fejlődését veszélyeztette.⁷²
- A négy éves kiskorú sértett anyja, aki huzamos időn keresztül eltűrte, hogy élettársa a gyermekét rendszeresen brutálisan bántalmazta, sanyargatta, ezáltal a gyermek sorsa iránt közömbösséget tanúsított, elkövette a kiskorú veszélyeztetésének büntetőjogi.⁷³
- A vádlott ittas állapotban többször bántalmazta élettársát és a gyermekeit is, akik ilyenkor a szomszédoknál kerestek menedéket. A rendszeres veszekedések miatt az

⁷⁰ BH2012. 58. számon közzétett eseti döntésben megállapított tényállás lényege

⁷¹ A Kúria Bfv.1029/2019/5. számú döntésében megállapított tényállás lényege

⁷² EBD 2019.B.7. számú döntésben megállapított tényállás vonatkozó része

⁷³ BH2002. 295. számon közzétett eseti döntésben megállapított tényállás lényege

egyébként is gyengén táplált gyermekek megfelelően pihenni, tanulni nem tudtak, állandó rettegésben éltek. A vádlott e magatartása a négy kiskorú gyermekének nevelésével, gondozásával kapcsolatos kötelessége olyan súlyos megszegéseként értékelendő, amellyel a kiskorúak testi és szellemi fejlődését veszélyeztette.⁷⁴

- A vádlott ittas állapotban többször bántalmazta a gyermekeit kézzel és korbáccsal, időnként beléjük is rúgott; egyik gyermekét fenytésként a kutyaólba is bezárta. Ezeken kívül a gyermekek jelenlétében feleségét többször bántalmazta, késsel a kezében megöléssel is fenyegette. Továbbmenően a vádlott – különösen azt követően, hogy felesége hosszabb időre kórházba került – nem gondoskodott megfelelően a gyermekek felügyeletéről, ellátásáról, így a gyermekek piszkosan, elhanyagolt külsővel jártak iskolába. A vádlott e magatartásával súlyosan veszélyeztette gyermekei testi, értelmi és erkölcsi fejlődését.⁷⁵
- A vádlott a veleszületett betegségben szenvedő, két éves gyermekét rendszeresen, több órán keresztül étlen, szomjan a fűtetlen lakásban magára hagyta; majd a lakásából a végleges távozás szándékával úgy távozott, hogy a gyermeke felügyeletéről és élelmezéséről nem gondoskodott, elhatározását nem közölte senkivel, ezáltal a kiskorú gyermek testi fejlődését veszélyeztette.⁷⁶
- A vádlott közel 24 órán keresztül nem nyújtott segítséget a (stroke hatására) eszméletlen állapotban a kanapén fekvő, majd onnan a földre, a saját hányásába eső feleségének, hozzá orvosi segítséget az anyja rosszullétét felismerő, tizenegy éves kiskorú gyermekük többszöri kifejezett kérésére sem hívott, a gyermeket nem nyugtatta meg, vele a történeteket nem beszélte meg, a gyermeket felnőtt, illetve szülői szerepkörbe kényszerítette, realitás-érzékét súlyosan megzavarta. A terhelt e magatartásával szülői kötelességeit súlyosan megszegte, és ezzel veszélyeztette gyermeke erkölcsi és érzelmi fejlődését.⁷⁷
- A terhelt a volt feleségénél elhelyezett kiskorú gyermekkel való kapcsolattartások alkalmával volt feleségét és a gyermeket is rendszeresen trágár szavakkal szidalmazta; illetve egy alkalommal a kapcsolattartás keretei között a volt feleségét és a gyermeket a személygépkocsiban öt-tíz percen át bezárva hagyta, majd nagy sebességgel közlekedett a járművel, mely során a gyermek zaklatottsága, sírása, az

⁷⁴ BH1990. 325. számú döntésben megállapított tényállás vonatkozó része

⁷⁵ BH1988. 262. számú döntésben megállapított tényállás vonatkozó része

⁷⁶ BH1983. 47. számon közzétett eseti döntésben megállapított tényállás lényege

⁷⁷ Kúria Bfv.II.507/2019/9. számú döntésében megállapított tényállás lényege

anya és a gyermek többszöri kérése ellenére sem állt meg, nekik azt mondta, hogy mennyivel könnyebb lenne az élete, ha nem lennének és neki mennének az út melletti fának. A terhelt le is tért az útról, aztán visszarántotta a kormányt, ezzel a gyermekben félelmet keltett. E magatartásaival szülői kötelességeit súlyosan megszegte, veszélyeztette a gyermek erkölcsi és érzelmi fejlődését.⁷⁸

- A terhelt az élettársa kiskorú gyermekével szembeni nevelési kötelezettségét súlyosan megsértette, amikor dominanciáját kihasználva, előnyöket, illetve kevesebb fenyegetést ígérve a tizenöt éves kiskorú sértettel folyamatos szexuális kapcsolatot létesített. A vádlotti cselekmény a kiskorú gyermek erkölcsi és érzelmi fejlődését veszélyeztette.⁷⁹
- A tánctanárként dolgozó terhelt a felügyeletére bízott, tizennegyedik életévüket betöltött kiskorúakkal, azok beleegyezésével szexuális viszonyt folytatott, őket hármában végzett szexuális cselekménybe vonta be, szabados nemi életre biztatta őket, pornográf jellegű képeket mutatott nekik, illetve róluk pornográf felvételnek minősülő képeket készített. A nevelési kötelességének megszegésével a kiskorúak érzelmi és erkölcsi fejlődését veszélyeztette.⁸⁰

3.1.3. Egység, többség, halmazat

A bűncselekmény rendbelisége a passzív alanyok, azaz a veszélyeztetett kiskorúak számától függ.⁸¹ A bírói gyakorlat szerint az ugyanazon kiskorú vonatkozásában elkövetett, huzamos időn keresztül fennálló, vagy rendszeresen ismétlődő tényállásszerű cselekmény természetes egységet alkot, a folytatólagosság nem állapítható meg.⁸² Ugyanakkor a Btk. 2022. március 1. napján hatályba lépett módosítása értelmében ha az elkövetővel szemben vádemelésre került sor, a vádemelést követően elkövetett cselekményt önállóan kell értékelni, ha tehát például az elkövető folytatja a rendszeres elkövetési magatartása tanúsítását, az újabb bűncselekmény elkövetésének a megállapításául szolgálhat.⁸³

A heterogén anyagi halmazat megállapítása általában nem okoz problémát, mivel ezek a cselekmények időben egymástól elkülönülnek. Jellemző az is, hogy az elkövető hosszabb időn keresztül tanúsít veszélyeztető magatartást, például elhanyagolja a gyermeket, vagy őt

⁷⁸ Kúria Bfv.509/2018/6. döntésében megállapított tényállás lényege

⁷⁹ Kúria Bfv.1332/2017/7. döntésében megállapított tényállás lényege

⁸⁰ Kúria Bfv. 231/2017/6. döntésében megállapított tényállás lényege

⁸¹ BH1981.174.

⁸² SINKU i. m. 207. o.

⁸³ Btk. 6. § (3) bekezdése

rendszeresen bántalmazza, és ez végül egy olyan súlyosabb, sértő eredménnyel járó bűncselekménybe torkollik, amelyre már a környezet is felfigyel, és ami végül a büntetőeljárás megindulásához vezet.⁸⁴

Az alaki halmazat kérdéskörében rögzíthető, hogy a kiskorú veszélyeztetésének büntette és a gondatlanságból elkövetett élet és testi épség elleni bűncselekmények halmazata valóságos, erre szolgál példaként a fentebb ismertetett esetek közül a BH2004. 96. számon közzétett eseti döntés. Nem állapítható meg azonban a halmazat azon bűncselekményekkel, amelyek jogi tárgya azonos vagy hasonló, ha a másik bűncselekmény büntetési tétele súlyosabb: így ha a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény minősített esetének az elkövetője a cselekményt a nevelése, gondozása, felügyelete alatt álló kiskorú sérelmére követi el – akinek ezáltal egyben az erkölcsi fejlődését is veszélyezteti –, kizárólag a nemi erkölcs elleni bűncselekmény miatt felel.⁸⁵

A már idézett BH2012. 58. számon közzétett eseti döntésének indokolásában a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy azonos sértett vonatkozásában a veszélyeztető és a sértő eredményű bűncselekmények valódi alaki halmazatának megállapítása kizárt, mert ha a sértő szándék fennáll, a veszélyeztetési bűncselekmény már nem állapítható meg. A tényállás lényege szerint a nevelőapa a hat hónapos csecsemőt több alkalommal a levegőbe dobta, és ittas állapota miatt a földre ejtette, ezáltal nyolc napon belül gyógyuló sérülést okozott neki. A szándékos, sértő eredménnyel járó cselekmény (védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett könnyű testi sértés büntette) nyilvánvalóan veszélyeztette a kiskorú sértett testi fejlődését is, azonban ez csak látszólagos halmazatban áll a testi sértés büntetével, mivel a többi fejlődési terület (erkölcsi, érzelmi fejlődés) veszélyeztetésére a kiskorú sértettek életkorára figyelemmel nem volt alkalmas. Ezzel szemben, ha a gyermek az életkorából, érettségéből adódóan már érzelmileg, erkölcsileg veszélyeztethető, a sértő és veszélyeztető eredménnyel járó bűncselekmények alaki halmazata valóságos. BALOGH Anna szerint az egy alkalommal megvalósított, kirívóan súlyos fizikai bántalmazás a ténylegesen bekövetkező testi sérülés miatt magában hordozza az érzelmi és erkölcsi fejlődés veszélyeztetését is, hiszen a bántalmazással a kiskorúért felelős személy a kiskorú sértettet megalázza, benne félelem alakulhat ki, illetve magatartásával agresszív példát mutat számára.⁸⁶ A szerző tanulmányában

⁸⁴ BALOGH Anna: Kiskorú veszélyeztetésének büntette a bírósági határozatok kritikai tükrében – különös tekintettel a fizikailag bántalmazott gyermekekre III. rész. *Ügyészek Lapja*, 2019. <http://ugyeszeklapja.hu/?p=750>
A tanulmány eredetileg az *Ügyészek Lapja* 2019/1. számában jelent meg [a továbbiakban: BALOGH A. (2018c)].

⁸⁵ LAJTÁR István: A gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények. In: POLT Péter (szerk.): *Új Btk. kommentár*, 4. kötet, Budapest, Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó, 2013. 53. o.

⁸⁶ BALOGH A. (2018c)

ezzel az állásponttal ellentétes példaként hívja fel a Legfelsőbb Bíróság egyik közzétett eseti döntését, melyben a 17 éves, gyermekotthonban nevelt sértettel vitába kerülő, majd őt életveszélyes sérülést okozva bántalmazó gyermekotthoni felügyelő felelősségét csak a materiális sértő testi sértés büntetében állapította meg.⁸⁷

A történeti fejezetben bemutatásra került, hogy – szemben az 1978. évi IV. törvény megoldásával – a hatályos Btk. a korábban a kiskorú veszélyeztetésén belül értékelt gyermekmunkát, illetve a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozását önálló bűncselekményekként fogalmazta meg. A Btk. 209. §-ába ütköző gyermekmunka büntetést és a kiskorú veszélyeztetésének büntetést álláspontom szerint viszonylag könnyű egymástól elhatárolni, elegendő a kiskorú veszélyeztetése büntetének speciális alanyára, illetve összetett módon megfogalmazott tényállására gondolni.⁸⁸ Ezzel szemben a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása voltaképpen egy, a kiskorú veszélyeztetése speciális alanyának súlyos köteleességszegő magatartása: ezért ha a kapcsolattartás megghiúsításával okozati összefüggésben megállapítható a kiskorú értelmi, vagy erkölcsi fejlődésének veszélyeztetése, a súlyosabban minősülő kiskorú veszélyeztetését kell megállapítani.⁸⁹

3.1.4. Egyes elkövetési magatartások vizsgálata

Az óvodai nevelés, iskolai oktatás elhanyagolása

A korábban kifejtetteknek megfelelően igen gyakori, hogy a kiskorú veszélyeztetésének büntetést a szülő a kiskorú óvodai neveléstől vagy iskolai oktatástól való távoltartással követi el, vagy azáltal, hogy belenyugszik abba, hogy gyermeke nem jár iskolába, onnan „lóg”.

Az ilyen jellegű elkövetéshez kapcsolódó joggyakorlat viszonylag következetes, figyelemmel arra is, hogy itt a szülőt terhelő köteleesség konkrét jogszabályi alapon áll. Az Alaptörvény XVI. cikk (3) bekezdésének lényege szerint a szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni, mely kötelezettség magában foglalja gyermekük taníttatását. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) rendelkezései értelmében a szülő kötelessége, hogy biztosítsa gyermeke óvodai nevelésben való részvételét,

⁸⁷ BH2011. 184. – Megjegyzendő, hogy a Kúria elődjeként eljáró legfőbb bírói fórum hivatkozott döntésében nem vizsgálta azt a szempontot, hogy a testi bántalmazás a kiskorú sértett erkölcsi, érzelmi fejlődését veszélyeztette-e. Az eseti döntéssel szembeni részletesebb kritikát lásd még: NÉMETH György Attila: A Legfelsőbb Bíróság döntése a kiskorú veszélyeztetése és a testi sértés halmazatáról. *Jogesetek Magyarázata*, 2021/1.

⁸⁸ Btk. 209. § Aki a) a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyek foglalkoztatására vonatkozó törvényi előírásokat megszegi, vagy b) keresőtevékenység folytatására jogosító engedéllyel nem rendelkező tizennyolcadik életévét be nem töltött harmadik országbeli állampolgárt foglalkoztat, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

⁸⁹ BALOGH A. (2018c)

továbbá tankötelezettségének teljesítését.⁹⁰ Az óvodai nevelésben való részvétel – főszabály szerint – kötelező attól a nevelési évtől, amely év augusztus 31. napjáig a gyermek a harmadik életévét betölti.⁹¹ A gyermek tankötelessé válik abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti; e kötelesség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti.⁹²

A jogalkotó a fenti rendelkezések érvényesítése körében a szülőt terhelő köteleiséget azzal nyomatékosítja, hogy a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) szankcionálni rendeli az óvodai nevelésben való részvételi kötelezettség és a tankötelezettség megszegését.⁹³ Az a szülő követi el a szabálysértés – e dolgozat szempontjából releváns – alakzatait, aki a gyermeket kellő időben az óvodába, illetve az iskolába nem íratja be, vagy akinek gyermeke ugyanabban az óvodai nevelési évben legalább tizenegy napot, vagy ugyanabban az iskolai tanévben legalább harminc tanítási órát igazolatlanul mulaszt.⁹⁴

A precedensértékkel ugyan nem rendelkező, az ítélkezési gyakorlatot ettől függetlenül azonban befolyásoló 22/2007. számú büntető kollégiumi vélemény szerint ha a szülő nem biztosítja tanköteles gyermekének iskolába járását, ez olyan súlyos kötelességszegés, amely a kiskorú testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődésének veszélyeztetése esetén alapul szolgálhat a kiskorú veszélyeztetése büntetének megállapítására. Megállapítható az értelmi fejlődés veszélyeztetése, ha a gyermek írástudatlan marad, vagy ha az iskolalátogatástól való visszatartás következményében nem szerzi meg azokat az alapvető ismereteket, amelyek hiánya folytán az életviteléhez szükséges további ismereteket sem képes megszerezni.

A kollégiumi vélemény a fentiekén kívül rámutat arra, hogy a szabálysértési tényállással szemben a bűncselekményi tényállás nélkülözhetetlen többleteleme valamely fejlődési terület veszélyeztetése: ha ez nem állapítható meg, a szülő mulasztása kizárólag szabálysértésként értékelhető.

Megjegyzendő továbbá, hogy a joggyakorlat szerint ha a gyermek az általános iskolai tanulmányokat már befejezte, vagy már nem tanköteles, a bűncselekmény nem valósul meg.⁹⁵

⁹⁰ Nkt. 72. § (1) bekezdés b) pontja

⁹¹ Nkt. 8. § (2) bekezdése

⁹² Nkt. 45. § (1) és (3) bekezdései. Megjegyzendő, hogy a jogszabály mind az óvodai nevelés, mind a tankötelesség tekintetében ismer kivételes, eltérő szabályokat, ezek részletes ismertetése azonban a vizsgált téma szempontjából nem releváns, ezért azt mellőzöm.

⁹³ Szabs. tv. 247. §-a

⁹⁴ a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (6) bekezdése

⁹⁵ BALOGH A. (2018b) i. m.

Az értelmi fejlődés veszélyeztetése nemcsak az iskolai oktatás, hanem az óvodai nevelés elhanyagolásával is megvalósulhat, például az érintett kisgyermek ingerszegény otthoni környezetében történő gondozásával.⁹⁶

Ugyan vonatkozó konkrét jogesetet az anonimizált bírósági határozatok gyűjteményében nem találtam, de álláspontom szerint a SARS-CoV-2 vírus okozta Covid19 koronavírus világjárvánnyal összefüggésben elképzelhető volt olyan elkövetési magatartás, hogy az iskolák bezárását követően a szülő nem biztosította, vagy nem ellenőrizte gyermeke részvételét a digitális oktatásban. Ez az értelmi fejlődés körében különösen az általános iskola alsó tagozatában, az írás-olvasás elsajátításával összefüggésben okozhatott hátrányt (azaz értelmi veszélyeztetést) az érintett gyermekeknek. Nem lebecsülhető az érzelmi hatás (veszélyeztetés) sem, ha a távoktatás feltételei biztosításának elmulasztása miatt a gyermek az osztálytársaitól, a kortársaitól hosszú hónapokig elszigetelődött. Mind az értelmi, mind az érzelmi veszélyeztetés megvalósulhatott ily módon például a 2020. március 16. napjától a 2020. szeptemberi tanév kezdetéig terjedő, közel fél éves időszakban, amikor az iskolák az egész országban zárva tartottak.

A védőoltások megtagadása mint elkövetési magatartás

A védőoltások megjelenésének következtében számos, korábban súlyos megbetegedést, vagy halált okozó fertőzés előfordulásának a gyakorisága minimálisra csökkent, sőt, a fekete himlőt az emberiségnek gyakorlatilag sikerült ily módon felszámolni.⁹⁷

A kötelező védőoltások beadásának biztosítása – a tankötelezettséghez hasonlóan – törvényben konkretizált szülői kötelesség. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) a törvényes képviselő kötelezettségeként állapítja meg, hogy a védőoltásra kötelezett kiskorú személy megjelenéséről gondoskodjon.⁹⁸ Az életkorhoz kötötten kötelező védőoltásokat a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI.3.) NM rendelet határozza meg.⁹⁹

Az utóbbi évtizedekben megjelenő – és a koronavírus okozta világjárvány következtében napjainkban fellángoló – oltásellenes mozgalmakkal összefüggésben okkal merül fel a kérdés, hogy elköveti-e a kiskorú veszélyeztetésének büntettét a szülő, ha gyermeke

⁹⁶ BALOGH A. (2018b) i. m.

⁹⁷ <https://www.who.int/news/item/08-05-2020-commemorating-smallpox-eradication-a-legacy-of-hope-for-covid-19-and-other-diseases>

⁹⁸ Eütv. 58. § (6) bekezdése

⁹⁹ A miniszteri rendelet 5. § (1) bekezdése Jelenleg: gümőkór, torokgyík, szamárköhögés, merevgörcs, gyermekbénulás, kanyaró rózsahimlő, mumpsz, b típusú Haemophilus influenzae, hepatitis B, Streptococcus pneumoniae, bárányhimlő.

beoltásáról, gyermekének ilyen okból az orvos előtt történő megjelenéséről nem gondoskodik.¹⁰⁰

Ennek a kérdésnek a vizsgálata a szakirodalomban már korábban is felmerült¹⁰¹, illetve a kérdésben a Legfelsőbb Bíróság is megnyilvánult egy közzétett eseti döntésében.¹⁰² A konkrét ügyben megállapított tényállás lényege szerint a terhelt szülők önhibájukból nem gondoskodtak arról, hogy gyermekük a 11 hónapos életkora után előírt, életkorhoz kötött védőoltásokat megkapja, sőt, az illetékes hatóság védőoltások pótlását elrendelő határozatának teljesítését is megtagadták, így a gyermek kellő immunizálása elmaradt; a gyermek e fertőző betegségekre fogékonyabb, illetve megbetegedése esetén környezetét is fertőzésnek teheti ki.

A Legfelsőbb Bíróság az eseti döntés indokolásában kifejtette, hogy ugyan e szülői magatartás veszélyt jelent a gyermekre abban az esetben, ha az ilyen betegségek kórokozóival történő megfertőződésére – a környezeti viszonyok miatt – lehetőség adódik. Azonban épp a kötelező védőoltásokkal elért közegészségügyi helyzetben a fertőződés lehetősége rendkívül csekély, így annak is csekély a valószínűsége, hogy a védőoltások hiányában a gyermek ténylegesen megfertőződjön, így testi fejlődése közvetlen veszélybe kerüljön. A Legfelsőbb Bíróság utalt arra is, hogy a kiskorú veszélyeztetésének büntette eredménybűncselekmény, a tényállásszerűséghez szükséges a veszély megállapíthatósága, azaz: 1. a gyermek [...] immunitásának hiánya (mint veszélyeztetett tényező) mellett, 2. a fertőződés ténylegesen fennálló reális lehetősége (mint veszélyeztető tényező) is. A bűncselekmény megvalósulásához tehát konkrét veszély szükséges, a veszély ilyen távoli, elvi lehetősége a tényállásszerűség megállapításához nem elegendő. A gyermek testi fejlődését ténylegesen veszélyeztető helyzet hiányában a kiskorú veszélyeztetése büntette nem állapítható meg.

A Legfelsőbb Bíróság e döntésével szemben már röviddel a meghozatala után kritikaként fogalmazódott meg, hogy a bíróság általában véve, és nem oltásonként vette figyelembe az egyes fertőzések veszélye közötti különbséget.¹⁰³ DÁVID Lilla elemzése szerint a kötelező védőoltások mögötti jogalkotói szándék, hogy a gyermekeket olyan fertőzésekkel szemben kell immunizálni, amelyek esetében fennáll a reális lehetősége annak, hogy oltás hiányában ténylegesen megbetegedéseket okozhatnak. A szerző szerint szakértő bevonásával, oltásonként lenne szükséges tisztázni azt a szakkérdést, hogy az egyes elmaradt oltások

¹⁰¹ Lásd: BALOGH Ildikó: A kiskorú veszélyeztetésének időszerű kérdései – Veszélyeztetés-e a kötelező védőoltás megtagadása? *Ügyészek Lapja*, 2004/6. 27-34. o.

¹⁰² EBH2009. 2029.

¹⁰³ DÁVID Lilla: A Legfelsőbb Bíróság döntése az életkorhoz kötött kötelező védőoltások beadatásának megtagadásáról. *Jogesetek Magyarázata*, 2011/3. Hozzáférés a Wolters Kluwer online Jogtár programon keresztül.

veszélyeztetik-e a gyermek testi fejlődését. Ezzel ellentétes álláspontot fogalmaz meg BALOGH Ildikó tanulmányában: véleménye szerint sértené a jogbiztonság elvét, ha csak egyes kötelező védőoltások megtagadása esetén lenne a bűncselekmény megállapítható.¹⁰⁴

A Nemzeti Népegészségügyi Központ által legutóbb nyilvánosságra hozott statisztikai adatok szerint egyébként a kötelező védőoltással érintett fertőzések közül 2016 és 2020 évek között leggyakrabban szamárköhögés (pertussis), kanyaró (morbilli) és Hepatitis B megbetegedést jelentettek be Magyarországon.¹⁰⁵

Míg a magyarországi esetszámok nem tűnnek aggasztónak, egyes európai országokban még a 2010-es években is alakultak ki kanyarójárványok. Az Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ által közzétett statisztika adatok szerint 2019-ben a 30 EU és EFTA ország területéről 13.200 kanyaró megbetegedést jelentettek. 2636 esetet Franciaországból, 1706-ot Romániából, 1620-at Olaszországból, 1423-at Lengyelországból, 1235-öt Bulgáriából jelentettek, tehát 2019-ben ezen öt ország volt felelős a jelentett megbetegedések 65%-áért; Magyarország ugyanebben az évben összesen 23 esetet jelentett. Az ismert oltási státuszú betegek 71%-a oltatlan, 18%-uk csak egy oltásban részesült.¹⁰⁶

Ezen adatok alapján is egyértelműen látszik, hogy míg hazánkban a rendkívül magas átoltottság mellett valóban nem áll fenn a kanyaróval való megfertőződés közeli esélye, ez a helyzet a határok átlépésével módosulhat.

Ennél jóval komolyabb kockázatot jelenthet hosszútávon a közelmúltban, 2022. február 24. napján kitört, és e dolgozat írásakor is még javában zajló orosz-ukrán háború és az azzal összefüggésben napjainkban is alakuló menekülthelyzet. Az UNICEF adatai szerint Ukrajnában 2019-ben több mint 55000 kanyaró okozta megbetegedést jelentettek, melynek több mint a fele (29316) gyermekeknél fordult elő; a betegséggel összefüggő halálos esetek száma 18 (ebből 8 gyermek) volt.¹⁰⁷

A megfelelő szakértelem hiányában és egy alapvetően büntetőjogi tárgykörben írt dolgozatban nyilvánvalóan nem lehet megalapozott következtetéseket levonni abban a kérdésben, hogy az ukrán menekültek tömeges megjelenése, az általuk esetlegesen behurcolt kanyarófertőzés milyen közegészségügyi veszélyeket hordoz magában. Ugyanakkor álláspontom szerint ez a helyzet mindenképpen megköveteli, hogy a jogalkalmazó a jövőben

¹⁰⁴ BALOGH I. i. m. 34. o.

¹⁰⁵ https://www.antsz.hu/data/cms100089/OSAP_Fertozo_2020_honlapra.pdf – A konkrét esetszámok 2016-2020 évek között: pertussis: 5-15-23-7-13, morbilli: -0-36-14-23-0, heveny Hepatitis B: 55-42-35-17-14

¹⁰⁶ European Centre for Disease Prevention and Control. Measles. In: ECDC. Annual epidemiological report for 2019. <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/measles-2019-aer.pdf>

¹⁰⁷ <https://www.unicef.org/ukraine/en/press-releases/over-55000-people-contracted-measles-beginning-2019>

fokozott körültekintéssel, és lehetőség szerint epidemiológiában járatos szakértő bevonásával vizsgálja, hogy a kanyaró elleni védőoltás elmulasztása – függetlenül a magyarországi magas átoltottságtól – *az adott körülmények között* jelenthette-e a kiskorú testi fejlődésének konkrét, közeli veszélyeztetését.

A védőoltásokkal összefüggő másik aktuális kérdés a már több mint két éve zajló koronavírus világjárvány, és az azt előidéző vírus ellen kifejlesztett védőoltások felvétele. A világjárvány 2020. márciusi kitörését követően Magyarországon 2021. májusában nyílt meg a lehetőség a 16-17 év közötti, 2021. júniusában a 12-15 év közötti, majd 2021. decemberétől az 5-11 év közötti korosztályba tartozó gyermekek oltására.¹⁰⁸

Míg a koronavírus esetében a fertőzés reális, konkrét esélye, és az azzal összefüggésben kialakuló súlyos megbetegedés veszélye vitathatatlanul közeli, álláspontom szerint jelenleg nem valósítja meg a kiskorú veszélyeztetésének büntetést az a szülő, aki kiskorú gyermekét nem oltatja be a vírus ellen. A kötelező védőoltásokkal kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság az idézett eseti döntésében a konkrét veszély mint eredmény megvalósulását hiányolta, itt azonban a súlyos kötelességszegés mint elkövetési magatartás hiányzik. E sorok írásakor ugyanis Magyarország sem a nagykorúakat, sem a kiskorúakat nem kötelezi a védőoltás felvételére. Ha a jogrendszer egy bizonyos magatartás tanúsítását (illetve jelen esetben gyakorlatilag épp annak elmulasztását) megengedi, e magatartás tanúsítása ellen nem léphet fel a legszigorúbb eszközével, a büntetőjoggal.

A védőoltások felvétele az eddigi érvelésben jogilag tételezett szülői kötelezettségként jelent meg, illetve a koronavírus elleni oltás esetében épp a jogi tételezés hiánya került kiemelésre. Érdekes, és a jogtudományi tárgyú dolgozat kereteit meghaladó kérdés azonban egy olyan teoretikus esetnek az értékelése, ha például egy súlyos betegségben szenvedő gyermek esetében kifejezett orvosi ajánlás a koronavírus elleni védőoltás felvétele, mivel a gyermek alapbetegsége valószínűsíti a vírussal történő megfertőződés esetén a súlyos szövődmények, esetleg halál bekövetkeztét. Egy ilyen esetben a súlyosan beteg gyermek szülőjét terhelő, erkölcsi alapon nyugvó kötelesség felülírhatja-e az írott jog megengedő szabályait?

További kérdésként merül fel az az eset, ha a jogalkotó úgy határozná, hogy kötelezővé teszi a kiskorúak számára a koronavírus elleni védőoltás felvételét. Az Eütv. már idézett rendelkezése értelmében ebben az esetben a szülőnek jogi kötelességévé válna biztosítani, hogy a kiskorú az oltást felvegye, így ennek elmulasztása kötelességszegésként lenne értékelhető.

¹⁰⁸ <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/oltasi-akcio-mar-22-ezer-kamasz-oltasat-kertek-szulo>

Ebben a hipotetikus esetben is vizsgálni kellene, hogy fennáll-e még a járványhelyzet, azaz a megfertőződés, és az annak következményeként kialakuló súlyos szövődmény, halálos eredmény bekövetkezésének a közeli veszélye, továbbá azt is, hogy az elkövetőt milyen motívum vezette e szülői kötelesség megszegéséhez. Míg a hanyagság megítélése viszonylag egyszerű, problémásabb lehet az a helyzet, amikor a szülőt az oltás megtagadásában az az oltásellenes körökben gyakran hangoztatott érv vezérli, hogy az oltások potenciális, hosszútávú mellékhatásai nem ismertek. Utóbbi esetben tehát az oltás felvételét megtagadó szülő saját álláspontja szerint épp ezáltal szolgálja, védi gyermeke egészségét, „javát”. A kiskorú veszélyeztetése csak szándékosan követhető el, és a szándéknak át kell fognia, hogy a szülő kötelessége megszegésével a gyermeke testi fejlődését veszélyezteti – ebben az esetben azonban a szülő szándéka épp a gyermeke egészségének megóvására irányul, tehát ezen tényállási elem hiányában a bűncselekmény nem tényállásszerű.¹⁰⁹

3.1.5. A házi fegyelmezési jog

A speciális alany által elkövethető alakzatnál mindenképpen ki kell térni a jogirodalom által házi fenyítési, vagy házi fegyelmezési jog néven ismert jogintézményre. A gyermek fegyelmezése mindenkor részét képezte a gyermek nevelésének, ennek azonban a jogilag elfogadható eszköztára koronként változik. A gyermek bántalmazását egészen a legújabb korokig, még a XX. századi pedagógiai irodalomban is sokan a nevelés hatásos eszközének tekintették. A múlt századi társadalomtudományi, pszichológiai és orvosi kutatások ismerték fel a fegyelmezés e módjának veszélyeit, így a csavargást, ellentámadást, vagy iskolakerülést.¹¹⁰

A testi fenyítés alkalmazása mögött jellemzően kétfajta szülői „felfogás” állhat. Egyik esetben a szülő nem ismer más módot a fegyelmezésre, a gyermek megütésében a saját tehetetlensége is kifejeződik. Más szülők pedig kifejezetten úgy gondolják, hogy ezzel pozitív viselkedésmintát tanítanak gyermeküknek, és hosszútávon épp a gyermek javára válik ez a fajta nevelés.¹¹¹

Az írott magyar büntetőjogban a ma házi fenyítési, fegyelmezési jognak nevezett jogintézményt a Csemegi-kódex büntethetőséget kizáró okként fogalmazta meg a könnyű testi sértés esetében. A hivatkozott rendelkezés szerint nincs helye büntetésnek a házi fegyelmezésre

¹⁰⁹ E jogi kötelesség jogi kikényszerítésére így a Szabs.tv. 239. §-ában foglalt fertőző betegség elleni védekezés elmulasztása szabálysértése nyújt lehetőséget.

¹¹⁰ KATONÁNÉ Pehr Erika: A gyermekbántalmazás nemzetközi megítélése – avagy hogyan fegyelmezzük a gyermekeinket. *Családi Jog*, 2005/2. 17. o.

¹¹¹ Uo.

jogosított személy által, annak gyakorlatában elkövetett könnyű testi sértés miatt.¹¹² A soron következő büntető törvénykönyvek – ideértve a jelenleg hatályos Btk.-t is – ezt a jogintézményt nem tartalmazták, azonban a joggyakorlat elismerte, hogy a fegyelmezési jog megilleti a szülőt, nevelőt, pedagógust, ezáltal az annak körébe vont cselekmények a társadalomra veszélyesség hiányára hivatkozva maradtak büntetlenül.¹¹³

E jog tartalma a társadalomban végbemenő változások, illetve a jogszabályváltozások nyomán fokozatosan szűkült. Ebben a folyamatban jelentős szerepet játszott a Magyarországon 1991. évben a jogrendszer részévé váló Gyermejjogi Egyezmény.¹¹⁴ A Gyermejjogi Egyezmény 19. cikke értelmében az Egyezményben részes államok kötelesek megtenni minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától. E védelmet egészíti ki a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1998. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) is, amely kifejezetten akként rendelkezik, hogy a gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak.¹¹⁵ Megállapítható tehát, hogy a magyar jogrendszer a gyermekek bántalmazásával összefüggésben a zéró tolerancia elvet képviseli, a gyermekek nevelési célú bántalmazását sem fogadja el.

A házi fegyelmezési jog tehát ma már nem foglalja magában a könnyű testi sérülést okozó bántalmazást, a tetteges becsületsértést; ebbe a körbe jelenleg csak a személyi szabadság megsértése (szobafogság) tartozik.¹¹⁶ Annak ellenére, hogy az írott jogi rendelkezések egyértelműek, a bántalmazási zéró toleranciának az elfogadása sem a társadalomban, sem a bírói gyakorlatban nem teljeskörű.¹¹⁷ A Legfelsőbb Bíróság már a Gyermejjogi Egyezmény hazai kihirdetése után született, BH1992. 623. számon közzétett eseti döntésében a kiskorú veszélyeztetésének büntetést nem látta megállapíthatónak, mivel álláspontja szerint a kiskorú néhány esetben „túlzott mértékű” testi fenyegetése nem értékelhető a nevelési kötelezettség súlyos megszegéseként.

BALOGH Anna már ismertetett tanulmányában a fővárosi kerületi bíróságok és a Fővárosi Törvényszék 2013-2016 közötti gyakorlatát vizsgálva megállapította, hogy a házi

¹¹² Csemegi-kódex 313. §

¹¹³ BALOGH A. (2018c) i. m.

¹¹⁴ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermejjogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről

¹¹⁵ Gyvt. 6. § (5) bekezdése

¹¹⁶ BALOGH A. (2018c) i. m.

¹¹⁷ Uo.

fegyelmezési jog tartalmának értelmezésével kapcsolatban még ezen időszakban is komoly zavarok voltak kimutathatóak. A szerző által ismertetett jogesetekben a könnyű sérülést okozó bántalmazással összefüggésben egyes bírói tanácsok arra az álláspontra jutottak, hogy az a szülői fegyelmezési jogkörbe tartozik, azt nem haladta meg, így a cselekmény nélkülözi a társadalomra veszélyességet; míg más esetben e magatartást nem értékelték súlyos kötelességszegésként. Ezzel ellenkezően, a szerző olyan eseteket is bemutatott, ahol az eljáró bíróságok indokolásukban is rámutattak a bántalmazási zéró toleranciára, sőt egyes esetekben az ilyen nevelési eszköz hosszútávú, káros hatásaival, így az önbecsülés sérülésével, a torz családkép kialakulásával is foglalkoztak.¹¹⁸

Álláspontom szerint a Gyvt. és a Gyermekjogi Egyezmény rendelkezései egyértelműek: a gyermekek testi fenyegetése jogilag tilalmazott. Ha egy jogág egy magatartást általában véve, kivételt nem ismerve tilalmaz, akkor az ezzel ellentétes (szülői) magatartás mindenképp jogellenes. A bántalmazási zéró tolerancia törvénybe iktatása a jogalkotó azon meggyőződését fejezi ki, hogy az ilyen jellegű magatartásoktól – még ha arra a szülői fegyelmezés keretében is kerül sor – a gyermeket meg kell óvni, mivel az a gyermek fejlődését, személyiségét veszélyezteti.¹¹⁹ Mindezekre figyelemmel – álláspontom szerint – az ilyen jellegű szülői jogellenes magatartás mindig súlyos kötelességszegésként kell, hogy értékelést nyerjen. Ahogy azonban a dolgozat korábbi fejezeteiben részletesen bemutattam, a súlyos kötelességszegés sem jelenti önmagában azt, hogy az adott cselekmény tényállásszerű: ebben az esetben is vizsgálni kell, hogy az a kiskorú valamely fejlődésterületét veszélyeztette-e, illetve a szándékosság kérdését is.

Nehézséget jelenthet azoknak az ügyeknek a megítélése, amikor a szülő kifejezetten azért bántalmazza, fenyegeti a gyermeket, mert ezt a nevelés hatásos eszközének tartja, meggyőződése szerint ezáltal a gyermeke „javát szolgálja”.¹²⁰ Ezekben az esetekben alaposan vizsgálni kell a szülő pontos szándékát, motívumát, hiszen a tényállásszerűség megköveteli, hogy az elkövető tudata legalábbis eshetőlegesen kiterjedjen arra, hogy magatartása a gyermeke valamely fejlődési területét veszélyezteti.

¹¹⁸ Uo.

¹¹⁹ A Gyvt. 6. § (5) bekezdéséhez fűzött miniszteri indokolás

¹²⁰ KOMLÓSNÉ Sógor Ildikó: A kiskorú veszélyeztetése büntett bizonyíthatóságának problémái. *Eljárásjogi Szemle*, 2017/3. 12. o. [a továbbiakban: KOMLÓSNÉ (2017b)]

3.2. Az általános alany által elkövethető alakzat

A bűncselekmény Btk. 208. § (2) bekezdés szerinti alakzatának védett jogi tárgya a kiskorú erkölcsi fejlődése – a védett jogi tárgy tehát szűkebben került megfogalmazásra, mint az eddig elemzett (1) bekezdés szerinti alakzat esetén.

A bűncselekmény passzív alanya a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy lehet, azonban a sértetté váláshoz szükséges, hogy életkoránál, érettségénél fogva már erkölcsileg veszélyeztethető legyen, azaz képesnek kell lennie a bűncselekmény, szabálysértés, züllött életmód tilalmazott voltának, társadalomra veszélyességének felismerésére.¹²¹ Rögzítendő, hogy szemben a speciális alany által elkövethető alakzattal, itt a passzív alannya válást nem érinti, ha az érintett tizennyolcadik életévét be nem töltött személy házasságkötéssel nagykorúságot szerzett, mivel a törvényi tényállás nem a kiskorúság fogalmát, hanem életkori korhatárt alkalmaz.

A bűncselekmény elkövetője tehát a tizennyolcadik életévét betöltött személy lehet.¹²² Ha a Btk. 208. § (1) bekezdése szerinti speciális alany elkövetési magatartása a bűncselekmény (2) bekezdése szerinti esetének felel meg, az elkövető az első alapeset alapján vonható felelősségre.¹²³

Az elkövetési magatartás a bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésére, illetve züllött életmód folytatására való rábírás vagy rábírnai törekvés, illetve a bűncselekmény elkövetéséhez történő felajánlás. A rábírás eredményes felbujtást jelent: akkor állapítható meg, hogy a passzív alany a rábíró személy tevékenységének eredményeképp követ el bűncselekményt vagy szabálysértést, vagy folytat züllött életmódot.¹²⁴ Ha a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy szándéka a rábíró magatartásától függetlenül alakult ki, a kiskorú veszélyeztetésének büntetése nem állapítható meg.¹²⁵ A rábírnai törekvés eredménytelen felbujtás, tehát ebben az esetben a passzív alany az elkövetői magatartás kifejtése ellenére nem követi el a bűncselekményt, a szabálysértést, illetve nem folytat züllött életmódot, voltaképpen tehát sui generis előkészületi bűncselekmény.¹²⁶ A bűncselekmény elkövetéséhez történő felajánlás hasonlóan előkészületi jellegű cselekmény. A felajánlás egyoldalú magatartás: az,

¹²¹ LAJTÁR i. m. 54. o.

¹²² E tekintetben megjegyzendő, hogy a dolgozatban használt „általános alany” nem teljesen pontos, mivel a tényállás az alannya váláshoz alsó korhatárt határoz meg. Az „általános alany” mint kifejezés használata a Btk. 208. § (1) bekezdése szerinti, a kiskorú nevelésére, felügyeletére, gondozására köteles személy által elkövethető alakzattól történő megkülönböztetést szolgálja.

¹²³ BALOGH A. (2018c)

¹²⁴ LAJTÁR i. m. 54. o.

¹²⁵ BH2001. 50.

¹²⁶ SINKU i. m. 207. o.

hogy erről a felajánlott személy tudomással bír-e, abba beleegyezett-e, vagy hogy a felajánlást a másik fél elfogadta-e, a tényállás szempontjából közömbös.¹²⁷

A bírói gyakorlat szerint a züllött életmód folytatása huzamos időn át folytatott, erkölcsileg súlyos fokban kifogásolható magatartást, így például rendszeres koldulást, csavargást, italozó életmódot jelent.¹²⁸

A bűncselekménynek csak szándékos alakzata van, az elkövető szándékának át kell fognia a passzív alany életkorát is.

A cselekmény befejezetté válik, ha a passzív alany a rábírás eredményeképpen elköveti a bűncselekményt vagy szabálysértést, züllött életmódot folytat; továbbá akkor is, ha az elkövető rábíró jellegű magatartása ellenére ezeket nem teszi meg; illetve ha a felajánlás megtörtént.

A bűncselekmény rendbelisége a rábírások, rábírnai törekvések, felajánlások száma szerint alakul. Ez alapján egységet alkot, ha a passzív alany a rábírás eredményeként több bűncselekményt követ el, vagy ha többszöri rábírásra törekvés után végül eredményes rábírás hatására követi el a bűncselekményt. Bűnhalmazat abban az esetben valósulhat meg, ha az egyes rábírási cselekmények között nincs szoros összefüggés, vagy azok között jelentősebb idő telik el.¹²⁹

A bűncselekmény Btk. 208. § (2) bekezdése szerinti alakzata szubszidiárius bűncselekmény. Ennek következtében az elhatárolás során a rábírással, rábírnai törekvéssel vagy felajánlással érintett másik bűncselekmény büntetési tételét kell figyelembe venni. Ha a törvény e másik bűncselekményt a kiskorú veszélyeztetésének büntetével azonos, vagy enyhébb büntetéssel fenyegeti, akkor az elkövetőt kizárólag a kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt kell felelősségre vonni. Ha azonban a másik bűncselekmény öt évi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő, akkor az elkövető rábírás esetén e bűncselekmény felbújtója lesz, rábírnai törekvés, illetve felajánlás esetén pedig azt kell vizsgálni, hogy az adott bűncselekménynek az előkészülete büntetendő-e, ennek hiányában kiskorú veszélyeztetésének büntette marad a helyes minősítés.¹³⁰ Ha az elkövető a passzív alanyt prostitúció folytatására bírja rá, akkor a specialitás folytán a prostitúció elősegítése büntettét kell megállapítani.¹³¹

¹²⁷ KOMLÓSNÉ (2017a) i. m. 485. o.

¹²⁸ BH1985. 51.

¹²⁹ LAJTÁR i. m. 55-56. o.

¹³⁰ LAJTÁR i. m. 56. o.

¹³¹ KOMLÓSNÉ (2017a) i. m. 485. o.

3.3. Szankciók, egyéb jogkövetkezmények

A Btk. a bűncselekmény mindkét alakzatát egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti, tehát szabadságvesztés helyett más, alternatív szankció alkalmazására csak az enyhítőszakasz alkalmazásával van lehetőség.¹³²

A Btk. 2017. december 1. napjától hatályos módosítása értelmében az elkövetőt el kell tiltani bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. E büntetés kötelező alkalmazása különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető.¹³³ A foglalkozástól eltiltás ezen esete tekintetében rögzítendő, hogy a foglalkozástól eltiltás Btk. 52. §-ában foglalt feltételei vizsgálatának nincs helye, illetve a büntetés alkalmazhatóságának nem követelménye, hogy az elkövető az eltiltás tárgykörébe tartozó szakértelmet igénylő foglalkozással rendelkezzen.¹³⁴

A szülői felügyeleti jog megszüntetése ugyan alapvetően polgári jogi, illetőleg eljárásjogi kérdés, ezért a dolgozat következő, eljárásjogi kérdésekkel foglalkozó fejezetébe szervezettebben illeszkedne, ugyanakkor álláspontom szerint szankciójellegű hatásánál fogva célszerűbb ezen a helyen tárgyalni.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 572. §-a alapján a bíróság megszüntetheti a vádlott szülői felügyeleti jogát, ha őt a gyermekének sérelmére elkövetett szándékos bűncselekmény elkövetésében bűnösnek mondja ki. Ha tehát a kiskorú veszélyeztetésének büntetést a szülő gyermeke ellen követte el, felmerülhet a szülői felügyeleti jog megszüntetése a büntetőeljárás keretei között. Az eljárási törvény értelmében ilyen döntés meghozatalának csak az ügyészség indítványára van helye, a bíróság tehát hivatalból nem rendelkezhet erről. Az indítvány megtételét kezdeményezheti az ügyésznél a vádlott gyermeke, illetve a gyermek másik szülője is. Ha az ügyészség nem ért egyet a kezdeményezéssel, azt haladéktalanul meg kell küldenie a gyámhatóságnak a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti per indításának a megfontolása érdekében. A büntetőbíróság nem köteles az indítványt érdemben elbírálni, lehetősége van azt egyéb törvényes útra utasítani, ha az elbírálás a büntetőeljárás befejezését jelentősen késleltetné, vagy ha az indítványnak a büntetőeljárásban való érdemi elbírálását más körülmény zárja ki.

¹³² Btk. 82. §

¹³³ Btk. 52. § (4) bekezdése

¹³⁴ BH2022. 33. (Kúria Bfv.I.147/2021/5.)

A bíróságnak ilyen ügyészi indítvány megtétele esetén is vizsgálnia kell a szülői felügyeleti jog megszüntetésének Polgári Törvénykönyvben meghatározott feltételeit; tehát vizsgálendő, hogy a gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését sértő vagy veszélyeztető szülői magatartás *súlyos* mértékű-e. A szülői felügyeleti jog megszüntetésének következménye, hogy a gyermek az érintett szülőnél nem helyezhető el, illetve a szülőnek nincs joga ahhoz sem, hogy gyermekével kapcsolatot tartson.¹³⁵

Ugyanakkor a Be. a feltételek fennállása esetén sem teszi a bíróság számára kötelezővé a szülői felügyeleti jog megszüntetését, ezáltal teret enged annak a szempontnak a mérlegelésére, hogy ez valóban a gyermek mindenképp felett álló érdekét szolgálja-e. Előfordulhat, hogy a tényállásszerű bűncselekmény egyben a Ptk. előzőekben hivatkozott feltételeinek is megfelel, például a szülő egyszeri, kirívó kötelességszegése esetén, azonban az azóta tanúsított példászerű szülői magatartás, huzamos időmúlás miatt ilyen döntés meghozatala már nem indokolt.

Ha a bíróság a kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt a szülőt szabadságvesztésre ítélte, a szülői felügyelet valamennyi gyermeke tekintetében megszüntethető, illetve a bíróság rendelkezhet úgy is, hogy a megszüntető határozat hatálya a később születendő gyermekekre is kihasson.¹³⁶

4. Egyes eljárási, bizonyítási kérdések

Ugyan dolgozatomban elsődlegesen a kiskorú veszélyeztetése büntettének anyagi jogi, dogmatikai bemutatását tűztem ki célul, álláspontom szerint átfogóbb képet kapunk, ha – a teljesség igénye nélkül – egyes eljárási, illetve bizonyítási kérdéseket is megvizsgálunk.

4.1. Eljáró bíróságok, eljárási résztvevők

A kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt folytatott eljárások a Be. hatályos rendelkezései értelmében elsőfokon a járásbíróságok (a fővárosban a kerületi bíróságok) hatáskörébe tartoznak.¹³⁷ A bíróságok illetékessége az általános illetékességi szabályok szerint állapítható meg.¹³⁸ Egyébként a korábbi eljárási törvény, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) 2003. július 1. napjától 2011. március 1. napjáig hatályos illetékességi szabályai szerint a bűncselekmény elbírálására a megyei bíróság székhelyén lévő

¹³⁵ Ptk. 4:191. § (3) bekezdése

¹³⁶ Ptk. 4:191. § (2) bekezdése

¹³⁷ Be. 19-20. §

¹³⁸ Be. 21-22. §

helyi bíróság, a Fővárosi Bíróság területén a Pesti Központi Kerületi Bíróság rendelkezett a megye, illetve a főváros területére kiterjedően kizárólagos illetékességgel.¹³⁹ A módosító törvény indokolása a kizárólagos illetékesség megszüntetésével kapcsolatban annyit tartalmazott, hogy az e körbe tartozó bűncselekmények megítéléséhez már nem szükséges különös szakismeret, a kizárólagos illetékesség megszüntetésétől pedig a jogalkotó – az ügyek egyenletesebb elosztása révén – az eljárások gyorsulását várta.¹⁴⁰

Ha a bűncselekmény sértettje a büntetőeljárás során még nem vált a polgári jog szabályai szerint teljesen cselekvőképessé, nevében – ha a törvény személyes eljárási kötelezettséget nem ír elő – törvényes képviselője jár el, aki a képviselt személy eljárási jogait gyakorolhatja.¹⁴¹ Figyelemmel azonban arra, hogy a speciális alany által elkövethető kiskorú veszélyeztetése büntetnének az elkövetője igen gyakran azonos a kiskorú törvényes képviselőjével, ilyen esetben közöttük az érdekellentét nyilvánvalóan fennáll, ezért a törvényes képviselő kizárásának van helye. Ha a kiskorú sértettnek nincs olyan törvényes képviselője, akire nem állapítható meg kizárási ok, részére – törvényes képviselőnek pótlására – ügygondnokot kell kirendelni.¹⁴²

Amennyiben a bűncselekmény sértettje az eljárás lefolytatásakor még nem töltötte be a tizennyolcadik életévét, külön döntés nélkül is különleges bánásmódot igénylő személynek minősül. Ha a sértett ezen életkort meghaladta, a különleges bánásmód alkalmazását az ő esetében is megalapozhatja az életkora, a szellemi, fizikai, egészségi állapota, a cselekmény kirívóan erőszakos jellege, illetve a büntetőeljárásban részt vevő más személyhez, így különösen a terhelthez fűződő viszonya.¹⁴³

A különleges bánásmód lényege, hogy a jogalkalmazó az érintett személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete érdekében különböző intézkedéseket alkalmazhat, illetve egyes esetekben azokat köteles alkalmazni. Ezen intézkedések közül a legjelentősebbek közé tartozik a személyes adatok fokozott védelme; az eljárási cselekmények körültekintő megtervezése, különös tekintettel arra, hogy az megismétlés nélkül elvégezhető legyen; annak biztosítása, hogy az eljárási cselekmény során vagy helyszínén szükségtelenül ne találkozzon más személlyel, különösen a terhelttel; az

¹³⁹ korábbi Be. 17. § (5) bekezdése

¹⁴⁰ 2010. évi CLXXXIII. törvény az egyes törvényeknek a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló módosításáról 124. §-ához fűzött miniszteri indokolás. Elérés: Online Jogtár. Az indokolás tartalmával szemben a sajátos szakmai ismeretek, felkészültség és szemléletmód jelentőségét hangsúlyozza BALOGH A. (2018a) i. m. 6. o. és BALOGH I. i. m. 20. o.

¹⁴¹ Be. 69. § (1) és (5) bekezdése, Be. 72. § (3) bekezdése

¹⁴² Be. 73. § (1) bekezdés b) pontja és (5) bekezdése

¹⁴³ Be. 81. § (2) bekezdése és a 82. § a) pontja

eljárási cselekmény erre szolgáló helyiségben történő elvégzése (gyermekmeghallgató helyiségek); kép- és hangfelvétel készítése; az érintett jelenlétének biztosítása telekommunikációs eszközökkel; a nyilvánosság kizárása; a terhelt és a védő jelenléti, kérdésfeltevési jogának korlátozása.¹⁴⁴

Ha a sértett a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, a részvételét igénylő eljárási cselekményről lehetőség szerint kép- és hangfelvételt kell készíteni; a jogalkalmazó elrendelheti az eljárási cselekményen igazságügyi pszichológus szakértő, vagy a Gyvt. szerinti szaktanácsadó jelenlétét. Az ilyen sértett-tanú vallomása poligráffal nem vizsgálható, szembesítésére csak a hozzájárulásával kerülhet sor.¹⁴⁵

Ha a sértett a tizennegyedik életévét nem töltötte be, az eljárási cselekmény csak akkor végezhető el, ha az attól várható bizonyíték mással nem pótolható; az eljárási cselekményt elsősorban a gyermekmeghallgató helyiségben kell elvégezni; a nyomozás során az eljárási cselekményt főszabály szerint minden alkalommal ugyanazon személynek kell elvégeznie; illetve az eljárási cselekményről kép- és hangfelvételt kell készíteni. Az ilyen tanú nem szembesíthető, a részvételét igénylő eljárási cselekmény helyszínén a terhelt és a védő személyesen nem lehet jelen.¹⁴⁶

4.2. Bizonyítási kérdések

A kiskorú veszélyeztetésének büntette már csak a tényállás megfogalmazásának komplexitása okán is egyike a legnehezebben bizonyítható bűncselekményeknek.¹⁴⁷ Fontos körülmény, hogy e cselekmények jellemzően a családon belül, zárt ajtók mögött zajlanak, úgy, hogy jellemzően érzelmi kapcsolat is fűzi a sértettet, vagy épp a tanúkat (a család többi tagját) az elkövetőhöz, így gyakran az érintettek nem mernek, vagy nem is akarnak segítséget kérni, vállalni a büntetőeljárást.¹⁴⁸ Ehhez hozzáadódik az is, hogy az eljárási törvény a tanúzási mentesség körében lehetőséget biztosít a hozzátartozóknak a tanúvallomás megtagadására.¹⁴⁹

Üdvözlendő a hatályos eljárási törvénynek az a rendelkezése, amely lehetővé teszi, hogy a tanúnak az ügyben korábban, vagy más ügyben tett tanúvallomása bizonyítási eszközként akkor is felhasználható legyen, ha a tanú a vallomástételt a későbbiekben megtagadja.¹⁵⁰ A korábbi Be. ugyanis a korábbi vallomások felhasználását nem tette lehetővé ilyen esetben, az

¹⁴⁴ Részletesebben lásd: Be. 85-86. §-ait

¹⁴⁵ Be. 87. §

¹⁴⁶ Be. 88. §

¹⁴⁷ CSAPUCHA i. m. 15. o.

¹⁴⁸ DÉNES i. m. 24. o.

¹⁴⁹ Be. 171-172. §

¹⁵⁰ Be. 177. § (4) bekezdése

ebben az időszakban született tanulmányok pedig rendre felhívták arra a tendenciára a figyelmet, hogy a kezdetben vallomást tevő hozzátartozók (akár maga a sértett) később mégis megtagadták a vallomástételt, így az egyik legfontosabb bizonyítási eszköz hiánya rendkívül megnehezíthette a cselekmény bizonyítását.¹⁵¹

A sértett és más hozzátartozók vallomásától függetlenül különös jelentősége lehet a kívülálló személyek, így például a gyermekorvos, a barátok, az osztálytársak, a szomszédok, illetve különösen a gyermekkel napi szinten kapcsolatba kerülő pedagógusok, vagy az osztályfőnök vallomásának, akik a gyermek megjelenése, viselkedése körében az általuk tapasztaltakról tudnak nyilatkozatot tenni.¹⁵²

Ugyan az anyagi jogi fejezetben kifejtetteknek megfelelően a veszélyeztetés megállapítása nem szakértői kérdés, az igazságügyi pszichológus szakértő véleményének a felhasználása nagy mértékben hozzájárulhat a bizonyítás eredményességéhez. A pszichológus szakértő nem sért kompetenciát, ha a gyermek érzelmi életében már bekövetkezett sérelmeket, annak kialakulásában a szülői magatartás közrehatását megállapítja, illetve azt is vizsgálhatja, hogy a szülő, vagy más személy befolyásolta-e a gyermek vallomását, annak előadása élményszerű-e.¹⁵³

Az igazságügyi orvos szakértő kirendelése olyan esetekben lehet indokolt, ahol a cselekmény következtében a sértett sérülést is elszenvedett, és annak büntetőjogi megítéléséhez különleges szakértelem szükséges. Az orvos szakértő vizsgálhatja, hogy a sérülések olyan testrészeken, helyeken találhatóak-e, amelyek magyarázhatóak eleséssel, balesettel; illetve azt is, hogy a sérülés keletkezési mechanizmusa összhangban áll-e az érintettek előadásával.¹⁵⁴ A gyermek testi fejlettségéből az orvos következtetni tud az esetleges fizikai elhanyagolásra.¹⁵⁵

A bizonyítási eljárásban fontos szerepe lehet még az iskolai, orvosi, gyámhatósági iratok beszerzésének. A gyámhivatal saját eljárásában maga is tart meghallgatásokat, végrehajt családlátogatásokat, amelynek során keletkezett iratok tartalma a büntetőeljárásban is felhasználható lehet.¹⁵⁶

5. Záró gondolatok

¹⁵¹ PÁLFI i. m. 77. o., illetve KOMLÓSNÉ (2017b) i. m. 12. o

¹⁵² KOMLÓSNÉ (2017b) i. m. 11-12. o.; DÉNES i. m. 24. o.

¹⁵³ PÁLFI i. m. 76. o., SÓFI – FODOR i. m. 174. o.

¹⁵⁴ SÓFI – FODOR i. m. 158. o.

¹⁵⁵ SÓFI – FODOR i. m. 168. o.

¹⁵⁶ KOMLÓSNÉ (2017b) 12-14. o.

Dolgozatom zárásaként szükségesnek tartok utalni arra, hogy számos további olyan szempont van, amelynek az ismertetését, vizsgálatát – terjedelmi okból – mellőzni kényszerültem. Ebbe a körbe tartoznak, és nyilvánvalóan egy hosszabb elemzés tárgyát képezhetnék a dolgozatban csak érintőlegesen bemutatott halmazati kérdések. Nem vizsgáltam a bűncselekmény kriminálstatisztikai alakulását, az elkövetővé válás kriminológiai jellegzetességeit sem. Meg kell említeni továbbá a bűncselekménnyel szorosan összefüggő, azonban más jogág területére tartozó gyermekvédelmi jelzőrendszert: a szabályozás részletes bemutatása, de főleg annak gyakorlati érvényülése önállóan képezhetné egy nagyobb terjedelmű dolgozat témáját.

A jogtudományi területen írt dolgozatok lezárásaként gyakori, hogy a szerző a vizsgált tárgykörről összefüggő de lege ferenda javaslatot fogalmaz meg. Dolgozatomban – a vizsgált tényállást érintően – erre nem teszek kísérletet, mivel a tényállás részletes vizsgálata alapján módosítási szükségszerűséget nem ismertem fel. A törvényi tényállás részletesen elemzett speciális alany által elkövethető alakzatának célja, hogy a kiskorúak fejlődésterületeit veszélyeztető, ám súlyosabb bűncselekményi tényállás keretei közé nem illeszthető magatartásokkal szemben általános védelmet nyújtson: ennek a célnak a jelenlegi nyitott, magas absztrakciós szinten megfogalmazott tényállás megfelel. Kétségtelen, hogy ezen alakzat egyes tényállási elemei komoly bírói mérlegelést igényelnek, ahol a jogalkalmazónak rendkívül sok szempontot kell egyidejűleg figyelembe vennie. Ezek között olyanok is vannak, melyek a tényállásban konkrétan meg sem jelennek, ám a büntetőjogi felelősség értékelése körében kulcsfontossággal bírnak, így például a passzív alany életkora, erkölcsi fejlettsége, egészségügyi állapota. A gyakorlatban felmerülő jogalkalmazási kérdések megválaszolása nem jogalkotói beavatkozást igényel, hanem az ilyen ügyekben eljáró jogalkalmazók részéről szükséges a korábbi gyakorlattól adott esetben eltérni is képes, nyitott hozzáállás; a társadalmi környezet változásának a folyamatos figyelemmel kísérése; az interdiszciplináris, illetve más jogágakra is kitekintő szemléletmód. Mindezeket pedig ki kell egészíteni a speciális bánásmódot igénylő, és gyakran súlyos traumákat hordozó kiskorú sértettek érzékeny megközelítésére képes személyiségjegyeknek.

A fentiekre figyelemmel egyetérték a dolgozatban idézett szerzők azon véleményével, hogy az előzőekben felvázolt, a jogalkalmazóval szemben támasztott különleges követelmények miatt a kizárólagos illetékesség megszüntetése elhamarkodott volt. A kizárólagos illetékesség szükségszerűen maga után vonta azt, hogy az ilyen ügyek koncentráltan, mind a megyék, mind a főváros tekintetében is jórészt ugyanazon bírói tanácsok referádájában jelentek meg. A fiatalkorúak külön eljárásának szabályozásánál a jogalkotó a speciális bírói készségek, szakismeretek szükségességét felismerve az ilyen ügyekben történő

eljárást részben az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt bírákra telepítette.¹⁵⁷ Ha a kizárólagos illetékesség ellen szóló egyéb érveket – így például vidéken, a megyeszékhelyen működő járásbíróságokra történő eljutás nehézségét – elfogadva az általános illetékességi szabályok továbbra is megmaradnak, az ilyen ügyekre a kijelöléshez hasonló jogintézmény bevezetésének megfontolását tartanám célszerűnek.

¹⁵⁷ Be. 680. § (4) bekezdése

6. Felhasznált irodalom

Könyvek

BOGÁR Péter – MARGITÁN Éva – VASKUTI András: Kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban. Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2005.

LAJTÁR István: A gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények. In: POLT Péter (szerk.): Új Btk. kommentár, 4. kötet, Budapest, Nemzeti Közszerződési és Tankönyv Kiadó, 2013.

BUSCH Béla (szerk.): Büntetőjog II., Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2012.

SÓFI Gyula – FODOR Miklós: Igazságügyi gyermekpszichiátria. Budapest, Oriold és Társai Kiadó és Szolgáltató Kft., 2014.

Folyóiratok

BALOGH Anna: A szülői feladatokból eredő kötelességek megszegése súlyosságának megítélése – Gyakorlati útmutató tudományos köntösben, avagy ismerjük fel a kiskorú veszélyeztetése büntetését. *Ügyészek Lapja*, 2015/6.

BALOGH Anna: Kiskorú veszélyeztetésének büntette a bírósági határozatok kritikai tükrében – különös tekintettel a fizikailag bántalmazott gyermekekre I. rész. *Ügyészek Lapja*, 2018/3.

BALOGH Anna: Kiskorú veszélyeztetésének büntette a bírósági határozatok kritikai tükrében – különös tekintettel a fizikailag bántalmazott gyermekekre II. rész. *Ügyészek Lapja*, 2018. <http://ugyeszeklapja.hu/?p=2277> A tanulmány eredetileg az *Ügyészek Lapja* 2018/6. számában jelent meg.

BALOGH Anna: Kiskorú veszélyeztetésének büntette a bírósági határozatok kritikai tükrében – különös tekintettel a fizikailag bántalmazott gyermekekre III. rész. *Ügyészek Lapja*, 2019. <http://ugyeszeklapja.hu/?p=750> A tanulmány eredetileg az *Ügyészek Lapja* 2019/1. számában jelent meg.

BALOGH Ildikó: A kiskorú veszélyeztetésének időszerű kérdései – Veszélyeztetés-e a kötelező védőoltás megtagadása? *Ügyészek Lapja*, 2004/6.

CSAPUCHA Bernadett: A veszélyeztetési eredmény értelmezése a kiskorú veszélyeztetése törvényi tényállásában. *Büntetőjogi Szemle*, 2021/1.

DÁVID Lilla: A Legfelsőbb Bíróság döntése az életkorhoz kötött kötelező védőoltások beadatásának megtagadásáról. *Jogészetek Magyarázata*, 2011/3.

DÉNES Veronika: Sérült családok, bántalmazott gyermekek és a büntetőjog Prokruszesz-ágya – Töprengések és kételyek egy törvényi tényállás elemzése kapcsán. *Család, Gyermek, Ifjúság*, 2004/1.

HEGEDŰS Andrea: Életkorokat érintő dilemmák a nagykorúság megszületésénél. *Családi jog*, 2017/2.

KATONÁNÉ Pehr Erika: A gyermekbántalmazás nemzetközi megítélése – avagy hogyan fejelezzük a gyermekeinket. *Családi Jog*, 2005/2.

KOMLÓSNÉ Sógor Ildikó: A kiskorú veszélyeztetés büntetvény fogalmi meghatározása, szabályozásának fejlődése. *Magyar Jog*, 2017/7-8.

KOMLÓSNÉ Sógor Ildikó: A kiskorú veszélyeztetése büntett bizonyíthatóságának problémái. *Eljárásjogi Szemle*, 2017/3.

MORVAI Viktória: A kiskorú veszélyeztetésének büntetvénye, vagyis a hatályos törvényi tényállás szerkezete és klasszikus dogmatikai elemzése. *Jogerő.hu*, 2016, <https://jogero.hu/dr-morvai-viktoria-a-kiskoru-veszelyeztetesenek-buntette-vagyis-a-hatalyos-torvenyi-tenyallas-szerkezete-es-klasszikus-dogmatikai-elemzese-btk-208-%C2%A7-2016/>

NÉMETH György Attila: A Legfelsőbb Bíróság döntése a kiskorú veszélyeztetése és a testi sértés halmazatáról. *Jogesetek Magyarázata*, 2021/1.

PÁLFI Péter: A kiskorú veszélyeztetésének büntetvénye egy vizsgálat tükrében. *Belügyi Szemle*, 2002/1.

SZOMORA Zsolt: Gyermekelhelyezés és kapcsolattartás – mikor avatkozik be a büntetőjog? *Családi Jog*, 2009/2.

További internetes források

https://www.antsz.hu/data/cms100089/OSAP_Fertozo_2020_honlapra.pdf

European Centre for Disease Prevention and Control. Measles. In: ECDC. Annual epidemiological report for 2019

<https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/measles-2019-aer.pdf>

<https://www.unicef.org/ukraine/en/press-releases/over-55000-people-contracted-measles-beginning-2019>

<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/oltasi-akcio-mar-22-ezer-kamasz-oltasat-kertek-szuloik>

Jogszabályok

Alaptörvény

1868. évi XXXVIII. törvénycikk – a népiskolai közoktatás tárgyában

1876. évi XIII. törvénycikk – a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról

1878. évi V. törvénycikk – a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről

1879. évi XL. törvénycikk – a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról

1954. évi 23. törvényerejű rendelet a fiatalok számára vonatkozó büntetőjogi rendelkezések módosításáról

1958. évi 21. törvényerejű rendelet a tartási és gondozási kötelezettség teljesítésének büntetőjogi védelméről

1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről

1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről

1993. évi XVII. törvény a büntető jogszabályok módosításáról

1995. évi XLI. törvény a büntető jogszabályok módosításáról

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról

1998. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

1998. évi LXXXVII. törvény a büntető jogszabályok módosításáról

18/1998. (VI.3.) NM rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről

2005. évi XCI. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más törvények módosításáról

2009. évi CXXXVI. törvény a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

2010. évi CLXXXIII. törvény az egyes törvényeknek a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló módosításáról

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

2012. évi LXII. törvény a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásához kapcsolódó egyes törvények módosításáról

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

Jogesetek

22/2007. számú büntető kollégiumi vélemény

BH1981.174.

BH1983. 47.

BH1985. 51.

BH1985. 459.

BH1988. 262.

BH1990. 325.

BH1994. 172.

BH1999. 55.

BH2001. 50.

BH2002. 295.

BH2004. 96.

BH2007.326.

BH2009. 2.

BH2011. 30.

BH2011. 184.

BH2012.58.

BH2020. 319. (Kúria Bfv.II.24/2020/7.)

BH2022. 33. (Kúria Bfv.I.147/2021/5.)

EBH2006. 1491.

EBH2009. 2029.

EBD 2019.B.7.

Kúria Bfv.1872/2017/11.

Kúria Bfv.II.507/2019/9.

Kúria Bfv.1029/2019/5.